

YAŞLANAN NÜFUSUN SERVET DAĞILIMI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: SEÇİLMİŞ ÜLKELER ÜZERİNE BİR DEĐERLENDİRME¹

THE AFFECT OF WEALTH DISTRIBUTION OF THE AGING POPULATION: AN ASSESSMENT ON SELECTED COUNTRIES²

Mehmet Emin KENANOĞLU^{ID*} Murat AYDIN^{ID**}

Araştırma Makalesi / Geliş Tarihi: 02.10.2022
Kabul Tarihi: 31.12.2022

Öz

Gelişmiş ülkelerin sorunu olarak görölen yaşlanan nüfus meselesi yakın zamanda gelişmekte olan ülkelerin de gündemi olacak gibi görünmektedir. Bu olgu, toplumun birçoğ farklı alanını etkilemesinin yanı sıra bireylerin tüketim, tasarruf, yatırım ve miras gibi alışkanlıklarını değiştirerek servet dağılımı üzerinde de bazı etkiler meydana getirmektedir. Nitekim tasarruf oranlarının ve ücret seviyesinin düşük olması, konut sahipliğinin az olması, sahip olunan gayrimenkullerin piyasa değerinin düşük olması ve servet biriktirme olanaklarının sınırlı olması gibi birçoğ faktör hem ulusal hem de uluslararası temelde servet dağılımını etkilemektedir. Bu çalışmada da yaşlanan nüfus servet dağılımı üzerinde ortaya çıkardığı etkiler literatür taraması kapsamında, 16 ülke özelinde incelenmiştir. Araştırma kapsamında yaşlanan nüfus ile servet birikiminin yanı sıra servet eşişsizliğinin de arttığı; her ülkenin bu soruna karşı kendi dinamiklerine göre çözümler geliştirmeye çalıştığı; yaşlılar kadar gençlerin de bu süreçten etkilendiği; cinsiyet açısından da servet eşişsizliklerinin olduğu; yaşlılığın sadece servet bağlamında değil aynı zamanda ekonomik, sosyal ve kültürel bağlamda da ele alınması gerektiği görölmüştür. Toplumların hızla yaşlanıyor olması özellikle zenginleşmeden yaşlanacak ülkeler için meselenin önemini artırmakta ve bu konuda toplumsal refahı artırmak adına çözümler üretilmesini gerektirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlanma, Servet, Servet Dağılımı.

JEL Sınıflaması: J11, E21, D31.

Abstract

The aging population issue, seen as a problem in developed countries, seems to be on the agenda of developing countries soon. In addition to affecting many different areas of society, this phenomenon also affects the distribution of wealth by changing the habits of individuals, such as consumption, savings, investment, and inheritance. Many factors, such as low savings rates and wage levels, low home ownership, the low market value of the owned real estate, and limited wealth accumulation opportunities, affect wealth distribution nationally and internationally. In this study, the impact of the aging population on the distribution of wealth was examined within the scope of the literature review, specific to 16 countries. Within the content of the research, along with the aging population and wealth accumulation, wealth inequality has also increased; each country is trying to develop solutions to this problem according to its dynamics; the young, as well as the old, are affected by this process; there are also wealth inequalities in terms of gender; It has been seen that old age should be considered not only in the context of wealth but also in the economic, social and cultural context. The rapid aging of societies increases the issue's importance, especially for countries that will grow old without getting rich and requires solutions to improve social welfare in this regard.

Keywords: Aging, Wealth, Wealth Distribution.

JEL Classification: J11, E21, D31.

¹ Bu çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Maliye Ana Bilim Dalı'nda hazırlanan "Yaşlanan Nüfusun Servet Dağılımı Üzerindeki Etkisi: Seçilmiş Ülkeler Üzerine Panel Veri Analizi" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

² **Bibliyografik Bilgi (APA):** FESA Dergisi, 2022; 7(4) , 758 - 774/ DOI: 10.29106/fesa.1183300

* Arř. Gör. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakóltesi, Maliye Bölümü, mehmeteminkenanoğlu@comu.edu.tr, Çanakkale - Türkiye ORCID: 0000-0003-1044-6674

** Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakóltesi, Maliye Bölümü, murataydin@comu.edu.tr, Çanakkale – Türkiye, ORCID: 0000-0002-1866-1429

1. Giriş

Tıp teknolojileri ve ilaç sanayisinde yaşanan gelişmeler, aşılama ve bağışıklık sisteminin güçlendirilmesi, evre koşullarının iyileşmesi ve küresel barış çalışmaları gibi birçok etmen insan ömrünün uzamasına katkıda bulunmuştur. Yaşam süresinin uzaması ise nüfusun yaşlanmasına neden olarak sosyal ilişkileri, ekonomik sistemleri ve toplumsal düzeni derinden etkiler hâle gelmiştir. Bu kapsamda yaşlanan nüfus; ekonomik büyüme ve kalkınma, emeklilik sistemi, çalışma hayatı, gelir güvenliği, yaşlı yoksulluğu, iş gücü piyasası, sermaye birikimi, eğitim ve sağlık sistemi gibi bir dizi alanı etkilemiştir. Japonya’da olduğu gibi yaşanan değişim ve dönüşüm dalgasının getirdikleri hakkında henüz fikir sahibi olmayan ölkeler ekonomik durgunluk gibi bazı ciddi meseleleri ilk elden yaşamıştır. Dolayısıyla yaşlanan nüfus konusu önemli derecede ekonomik, sosyal ve siyasal sonuçları olan hayatın büyük kısmını etkileyen ve gelecekte de birçok ölkenin yaşayacağı önemli bir konu hâline gelmiştir. Bu nedenle çalışmanın amacı, literatür taraması ekseninde, gelişmiş ve gelişmekte olan ölkelerde nüfusun yaşlanması ile izlenecek politikaları belirlemek amacıyla ölkelerdeki uygulamaları değerlendirmek olmuştur. Bu amaçla çalışma kapsamında seçilmiş ölkelerde yaşlanan nüfusun servet dağılımı üzerinde meydana getirdiği etkilerin ortaya konulması esas alınmıştır. Bunun için çalışmanın ilk kısmında yaşlanma ve servete ilişkin kavramlara yer verilerek araştırmanın kavramsal temelleri oturtulmuş, daha sonra yaşlanan nüfusun meydana getirdiği ekonomik ve sosyal sorunlara servet bağlamında yer verilmiştir. Bu sayede yaşlanan nüfus ile servet dağılımı arasında ilişki kurularak, seçilmiş ölkeler özelinde yaşlanan nüfusun servet dağılımı üzerindeki etkileri ortaya konulmuş ve gelecekte bu sorunu yaşayacak ölkeler için çözüm önerileri sunulmuştur.

2. Yaşlanma Kavramı

Bebeklik ve çocukluk dönemi ile başlayan yaşam döngüsü; ergenlik, gençlik ve yetişkinlik şeklinde ilerlemekte, yaşlılık dönemi ile sonlanmaktadır (şentürk, 2020: 10). Anne karnında başlayan tüm bu hayat akışı ise yaşlanma olarak ifade edilirken; yaşlılık hayatın belirli bir dönemini ifade etmektedir (Tufan, 2016: 18). Ancak yine de yaşlılık, kendisinden önce ve sonra gelen yaşam dönemlerinden net bir şekilde ayırt edilememekte ve bir değişim şeklinde meydana gelmektedir. Dolayısıyla yaşlanmayı belirleyen biyolojik ve kültürel etkilerin çeşitliliği, karşılıklı bağımlılık ve yaşlılığın sahip olduğu dinamikler yaşlanma araştırmaları için zorluklar doğurmaktadır (Lindenberger, 2008: 69). Bu nedenle öncelikle yaşlı, yaşlılık ve yaşlanma sözcüklerini tanımlamak faydalı olacaktır. Türk Dil Kurumu (TDK), yaşlı sözcüğünü: “Yaşlı ilerlemiş, kocamış, ihtiyar (kimse)”, yaşlılığı: “yaşlı olma durumu”, yaşlanmayı ise “yaşlanmak durumu” olarak ifade etmiştir. evre, yaşam tarzı, beslenme ve gen gibi faktörlerden etkilenen yaşlılık sadece fiziksel ve ruhsal bir mesele olmanın ötesinde sosyo-kültürel ve ekonomik bir meseledir (Wong, 2018: 224). Bu nedenle insanların nasıl yaşlandığı ve ne kadar yaşadığı toplumsal gelişmelere bağlı olarak değişebilmektedir (Motel-Klingebiel vd., 2010: 8-9).

Yaşlanma süreci, Antik ağ’da her yüz kişiden ancak birinin 60 yaşını görebildiği bir durumu vurgularken modern toplum ile neredeyse tüm insanların ulaşabildiği bir dönem olmuştur (Ceylan, 2015a: 40-41; Arpacı, 2016: 1). Her ne kadar sağlık alanında yaşanan gelişmeler bu durumun ortaya çıkmasına katkıda bulunmuş olsa da teknolojik gelişmelerin etkisini de unutmamak gerekir. Özellikle de üretim süreçlerinde kol gücünden makine gücüne geçiş, insan yaşamına konfor artışı olarak yansımıştır. Bu durum ise modern toplumsal yapının temellerini atarak insanları daha az sayıda ocuk sahibi olmaya yönelmiş ve çocuğun ekonomik bir değerden ziyade psikolojik bir değer olarak algılanmasına neden olmuştur (şentürk, 2020: 2). Bu yönüyle tarihsel süreçte küresel nüfus eğilimlerine ilişkin veriler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Küresel Nüfus Eğilimleri (1700-2100)

Yıl	Doğumda Beklenen Yaşam Süresi	Kadın Başına Doğurganlık	Nüfus (Milyar)	Nüfus Büyüme Hızı (%/Yıl)	15 Yaşından Küçük Nüfus (%)	65 Yaşından Büyük Nüfus (%)
1700	27	6,0	0,68	0,50	36	4
1800	27	6,0	0,98	0,51	36	4
1900	30	5,2	1,65	0,56	35	4
1950	47	5,0	2,52	1,80	34	5
2000	65	2,7	6,07	1,22	30	7
2050	74	2,0	8,92	0,33	20	16
2100	81	2,0	9,46	0,04	18	21

Kaynak: (Lee, 2003: 168).

Tablo 1’deki veriler, 1700 yılında 27 olan doğumda beklenen yaşam süresinin 2100 yılına gelindiğinde 81 olacağı yönündedir. Yine 2100 yılına gelindiğinde, nüfus artışının ve kadın başına doğurganlıktaki düşüşün önemli miktarlara ulaşacağı beklenmektedir. Nüfusun yaş profili ele alındığında ise 15 yaşından küçük nüfusun oransal olarak bir azalma eğiliminde olduğu; 65 yaşından büyük nüfusun ise artış eğiliminde olduğu görölmektedir. Bu yönüyle, seçilmiş ölkeler özelinde doğumda beklenen yaşam süresi Tablo 2’te verilmiştir.

Tablo 2. Seçilmiş Ülkelere Göre Doğumda Beklenen Yaşam Süresi (1950-2100)

Ülke	1950-55	1995-00	2045-50	2095-00	Ülke	1950-55	1995-00	2045-50	2095-00
Dünya	46,96	65,63	76,77	81,70	İspanya	64,59	78,78	87,00	92,58
ABD	68,71	76,47	83,11	88,58	İsveç	71,86	79,30	86,41	91,84
Almanya	67,52	77,31	85,26	90,83	İtalya	66,52	78,80	87,03	92,60
Avustralya	63,39	78,84	86,92	92,57	Japonya	62,80	80,51	87,94	93,50
Birleşik Krallık	69,41	77,17	85,26	90,55	Kanada	69,05	78,58	86,19	91,60
Çin	43,83	70,58	81,52	87,61	Norveç	72,80	78,29	86,05	91,44
Fransa	67,27	78,45	86,23	91,80	Rusya	58,52	65,70	76,58	83,50
Güney Kore	41,93	74,95	86,73	92,55	Türkiye	41,01	68,49	83,35	89,46
Hindistan	36,98	61,47	74,62	81,68	-	-	-	-	-

Kaynak: (Undata, 2020).

Tablo 2, 1950-1955 yıllarında dünya genelinde 46,96 olan doğumda beklenen yaşam süresinin 2095-2100 yıllarına gelindiğinde 81,70 olması beklenmektedir. Ayrıca Çin, Güney Kore, Hindistan ve Türkiye gibi ülkelerde 1950-1955 yılları arası doğumda beklenen yaşam süresinin 2095-2100 yıllarına gelindiğinde iki katını aşacak olması dikkat çekicidir. Bu noktada seçilmiş ülkelerin yaşlı nüfus istatistikleri ise Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Seçilmiş Ülkelere Göre Yaşlı Nüfus İstatistikleri (2019)

Ülke	Toplam	65+ Yaş	Oran	Ülke	Toplam	65+ Yaş	Oran
Dünya	7.604.656.633	703.711.487	9,3	İspanya	49.683.254	9.097.329	18,3
ABD	330.268.840	54.225.485	16,4	İsveç	10.121.794	2.072.218	20,5
Almanya	80.313.272	18.204.472	22,7	İtalya	62.334.799	13.633.754	21,9
Avustralya	25.113.443	3.932.387	15,7	Japonya	125.853.035	36.240.891	28,8
Birleşik Krallık	65.436.510	11.998.565	18,3	Kanada	37.390.640	6.916.877	18,5
Çin	1.389.618.778	163.775.404	11,8	Norveç	5.421.399	931.201	17,2
Fransa	67.611.479	13.618.868	20,1	Rusya	141.944.641	21.353.477	15,0
Güney Kore	51.635.813	7.820.564	15,1	Türkiye	83.154.997	7.550.727	9,1
Hindistan	1.311.559.204	85.881.835	6,5	-	-	-	-

Kaynak: (TÜİK, 2019).

Tablo 3'e göre, 65 yaş üstü nüfus oranının en yüksek olduğu ülke %28,8 ile Japonya iken daha sonra %22,7 ile Almanya gelmektedir. Yaşlı nüfus oranının en düşük olduğu ülkeler ise Hindistan (%6,5) ve Türkiye (%9,1)'dir.

2.1. Yaşlılıkta Karşılaşılan Ekonomik ve Sosyal Sorunlar

Nüfusun ortalama yaşam süresinin artması, insanoğlunun en büyük başarılarından birini meydana getirir de bu durumun ülke ekonomileri ve sosyal dokuya olan etkileri bazı önemli zorlukları da beraberinde getirmiştir (Weltgesundheitsorganisation, 2002: 6). Nüfusun yaşlanması ile özellikle çalışma çağındaki nüfusun tüketici pozisyona geçmesi (Gençtürk, 2020: 75); ekonomi, siyaset, sağlık, sosyal hizmetler ve kent gibi bir dizi mesele üzerinde etkiler doğurmaktadır (Şentürk, 2020: 4). Bu yönüyle yaşlanma; emeklilik sistemi, mülkiyet edinme ve sosyal hayat noktasında zorluklar doğururken yaşlı nüfusun refah kaybına uğramasına da sebep olabilmektedir (Kökalan Çımrın, 2019: 202). Temelde ekonomik bir süreç olan yaşlanma ekonomik kaynaklara bağlı olarak farklı karakterlere bürünebilmektedir. Emeklilik döneminde sahip olunan ekonomik güvence refahın anahtarı olarak görüldüğünden ekonomik kaynakların yetersiz olması sağlık sistemine erişimi etkilemekte ve yaşlı nüfusun daha erken yaşlarda ekonomik bağımlılığa maruz kalmasına neden olabilmektedir (Höpflinger, 2009).

Sosyal güvenlik sisteminin önemini, yaşlı nüfusun sağlıktan sonra en çok endişe duyduğu konunun gelir güvenliği olması göstermektedir (United Nations Population Fund, 2012: 5). Emeklilik dönemi ile yeni iş bulmakta güçlük yaşanması yaşlı nüfusun gelirinin azalmasına, yetersiz beslenmesine ve sosyal aktivitelerden uzak kalmasına sebep olmaktadır (Şentürk, 2020: 90). Bu nedenle yaşlılıkta yaşam kalitesi için sahip olunan gelir ve varlıklar oldukça önemlidir. Yaşlılıkta maddi durum, ömür boyu biriktirilen yaşlılık güvencesi hakları ve özel varlıkların toplamından beslenmektedir. Yaşlılık güvencesi çevre koşullarına bağlı olmakta ve geleceğin yaşlıları bugünün emeklilerinden farklı mali olanaklar bulmak zorunda kalmaktadır (Motel-Klingebiel vd., 2010: 13). Yaşlanan nüfusun yoksulluğunun; istihdam imkânı, gelir ve eğitim seviyesi gibi bir dizi faktörden etkilendiği ve yaşlılık öncesi dönemden beslendiği ifade edilmektedir (Korkut, 2021: 132, 139).

İş gücüne dayanan kapitalist üretim sürecinde nüfusun yaşlanması çalışma hayatında birtakım sorunların gündeme gelmesine neden olmaktadır (Günaydın, 2019: 2). Dolayısıyla ekonomik birikim elde edememiş olan yaşlı nüfusun iş gücü piyasasında karşılık bulamaması, bu kesimin yoksulluk riskini artırmaktadır (Gürsoy Çuhadar ve Lordoğlu,

2016: 64). Bu da alt sınıfta yer alan insanların iş hayatlarının sonunda kendi (fiziksel) emekleriyle geçinmelerine artık izin vermeyen “doğal güç azalmasının” bir sonucu olarak yoksullaşma riskiyle karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır (Von Kondratowitz, 1999: 250-251).

Yaşlı yoksulluğu vurgulanırken kadın yoksulluğuna da değinmek gerekmektedir. Nitekim dünya nüfusunun neredeyse yarısını oluşturmasına rağmen kadın nüfusunun sahip olduğu mal varlığı oranı tüm varlıkların ancak %1’i civarındadır (Tufan, 2002: 13). Bu durum kadın hane halkı üyelerinin servet varlıklarının erkeklere nazaran daha düşük kaldığını göstermektedir (Krause ve Schäfer, 2005: 207). Bu durumun ortaya çıkmasında ise sosyal, kültürel ve dini sebepler ön plana çıkmakta ve iş gücü piyasasına katılmayan kadınlar emeklilik sistemi dışında kalmaktadır (Wise, 2018: 58). Çalışma hayatı dışında kalan kadınlar ise çocuk bakımı ve ev işleri gibi maddi olarak karşılığını alamadıkları görevleri yerine getirmek zorunda kalmakta ayrıca maddi olarak eşlerine bağımlı hâlde yaşamaktadır (Mccann vd., 2020: 217).

Emeklilikte yaşlı nüfusun iş gücüne katılımı önemli bir motivasyon kaynağı iken genç nüfus için istihdam olanaklarının daralması ise sorun yaratmaktadır (Gürsoy Çuhadar ve Lordoğlu, 2016: 64). Nitekim emeklilik meselesi önemli oranda bağımlılık oranlarıyla³ ilgili iken genç nüfusun sayıca azalması nesiller arası bağımlılık oranlarının artmasına neden olmaktadır (European Commission, 2014: 19). Yaşlı bağımlılık oranının artması beraberinde emeklilik yaşının artması, çalışma süresinin uzaması ve/veya emeklilik gelirinin düşmesi gibi bazı tartışmaları da gündeme getirmektedir (Kökalan Çımrın, 2019: 206).

Demografik dönüşüm yaşayan toplumlarda yaşlı nüfusun karşılaştığı ekonomik sorunların yanı sıra sosyal sorunlara da değinilmelidir. Nitekim aktif kent hayatının önemli oranda etkilediği yaşlı nüfus, çalışma hayatının değişime uğraması ile bazı sosyal sorunlarla da karşılaşmaktadır. Çoğunluğu ailesi ile yaşayan bu kesimin sonraki yıllarda da problemler yaşaması beklenmektedir (Salman, 2019: 148-154). Çekirdek aile yapısının yaygınlaşması, kadın istihdamının artması ve genç nüfusun şehirlere göç etmesi (World Health Organisation, 2002: 11), yaşlılık döneminde karşılaşılan sorunların ekonomik olmakla kalmadığı aynı zamanda sosyal sonuçlarının (sosyal sınıf algısı, kültürel sorunlar, kuşak çatışması, eğitim, sağlık ve çevre) da olduğunu göstermektedir. Bu dönemde karşılaşılan ekonomik ve sosyal sorunların temel sebeplerinden biri de aile desteğinden yoksun kalınmasıdır (Ceylan, 2015a: 55). Aile içi dayanışmanın artması ile bu sorunların giderilmesi ise kolaylaşmaktadır (Gençtürk, 2020: 79).

3. Servet Dağılımı

Ekonomi disiplininde önemli bir kavram olarak görülen servet kavramı farklı şekillerde ifade edilmektedir. TDK servet kavramını, “*Varlık, zenginlik, mal mülk*” olarak tanımlarken; Parasız (2007: 518), “*...piyasa değeri olan ve parayla ya da malla değiştirilebilen herhangi bir şey...*” olarak belirtmiştir. Gelir ve servet kavramları birbirine yakın kavramlar olarak görülse de bu iki kavramı birbirinden ayırmakta ve özellikle de *stok* bir değişken olarak ifade edilen servete karşılık gelir *akımsal* bir değişken olarak ele alınmaktadır. Bu sayede servet istenen herhangi bir zamanda ölçülebilir olmasına rağmen (Frank ve Bernanke, 2017: 428) servet istatistiklerine her an ulaşmak mümkün değildir. Bunun için ancak servetin gelir akımlarına dönüşmesi gerekmektedir (Boratav, 2019: 283). Nitekim servet verilerinin kısıtlı olması (belirli yaş aralıklarını kapsaması), doyurucu olmaması ve hükümetlerin bu verileri paylaşmakta gönülsüz davranması⁴ söz konusudur (Attanasio ve Hoynes, 2000: 2).

Servet, bir ülkede yaşayan tüm insanların yatırım ve tasarrufları ile yaptıkları birikimlerin toplamını ifade etmektedir (Hyman, 1990: 584). Yıllar boyu sağlanan tasarruf ve yatırımların yanı sıra mirasın da servet birikiminde önemli bir rol oynadığı görülmektedir (Milanovic, 2018: 43). Dolayısıyla belirli bir düzeyde servet sahibi olmak isteyen bireylerin tüketimden kaçınması veya miras kaynaklı bir gelir elde etmesi gerekmektedir (Hyman, 1990: 584). Bu noktada servet kavramının farklı bileşenlerden oluştuğu görülmektedir. Nitekim sermaye ve beşeri olmayan servet, somut serveti meydana getirirken beşeri servet ise soyut servet olarak ifade edilmektedir (Parasız, 2007: 518). Yine ifade etmek gerekir ki doğal kaynaklar, makineler, binalar ve köprüler gibi fiziki servet kalemleri ile bilgi ve beceriyi kapsayan beşeri servet bileşenleri toplamda ulusal serveti oluşturmaktadır. Ulusal serveti vurgularken *Net Yabancı Varlıkların* da ulusal servetin bir bileşeni olduğunu vurgulamak gerekmektedir (Ünsal, 2017: 71-72). Modern toplumlarda ise “*doğal tekeller, miras, girişimcilik ve toprak sahipliği*” servetin kaynakları⁵ olarak ön plana çıkmaktadır (Russell, 2017: 172).

³ 15-64 yaşları arası nüfusun bakmak zorunda olduğu 65 yaş üstü bireyleri ifade eden kavram yaşlı bağımlılık oranı; bakmak zorunda olduğu 0-14 yaş arası birey sayısı ise çocuk bağımlılık oranını vermektedir (Beşe Canpolat, 2019: 24). Çocukların (0-14 yaş) gelecek vaat etmesi onların ekonomik bir yük olarak görülmesini önlerken sağlık ve emeklilik giderlerinin yüksekliği ise yaşlıların yük olarak görülmesine neden olmaktadır (Özkurt, 2020: 237).

⁴ Bkz. Eşitsizlik Şeffaflık Endeksi (World Inequality Database, 2022). Ayrıca servet ölçümünde kullanılan hane halkı anketleri her daim doğru sonuçlar (şeffaf davranmama, vergi cennetine transfer) vermemektedir (Öniş ve Özçelik 2019: 263).

⁵ Dünyada kişi başına düşen ortalama gelirin, 2012 yılı rakamlarıyla, 10 bin Avrupa Birliği avrosu (EUR) olduğunu ifade etmek gerekir. 2010 yılı rakamları ise gelişmiş ülkeler için bu rakamın yıllık 30 bin EUR (emek 21 bin, sermaye 9 bin) olduğunu

Servet ile ilgili ele alınması gereken bir diğer konu ise servet dağılımı olmaktadır. Servet dağılımına yönelik yapılan tahminlerin gelir dağılımı tahminlerine dayandığı ve Gini Katsayısı'na 0,3 puan eklenmesi ile servet eşiitsizliğine ulaşılabileceği ifade edilmektedir. Bu durum servet dağılımındaki eşiitsizliklerin gelir dağılımına g6re çok daha y6ksek olduğunu g6stermektedir. Tasarruf, yatırım ve miras gibi fakt6rleri içinde barındıran servet kavramının, eşiitsizliklerin 6l6lmesinde gelire nazaran daha doğru bir 6l6 olduğu g6r6lmektedir (Ayata, 2020: 14-15). Dolayısıyla, gelir ve servet arasında sıkı bir ilişki bulunmakta ve servet eşiitsizliğinin gelir eşiitsizliğinden daha ileri seviyede olduğu vurgulanmaktadır (Samuelson, 1973: 132). Servet eşiitsizliklerinin artması ise iş g6c6 piyasası, tasarruf, verimlilik, sermaye birikimi, emeklilik sistemi ve ekonomik b6y6me gibi birtakım durumlar 6zerindeki etkiler yaratmaktadır.

Eşiitsizlikler tarihin her d6neminde mevcudiyetini s6rd6rm6řt6r. Sahip olunan eř sayısı ilkel toplumlarda bir refah g6stergesi iken sonraki d6nemlerde ortaya çıkan eşiitsizliklerin miras kaynaklı olduğu ifade edilmektedir. Dolayısıyla zengin ailede d6nyaya gelen bir çocuğun daha iyi bir eğitim alması bir y6nden servet eşiitsizliklerinin nesiller boyu devam etmesine neden olabilmektedir (Russell, 2017: 125-127). Andrew Carnegie, 1889 tarihli “*The Gospel of Wealth*” adlı eserinde, k6resel servet farklarının boyutuna işaret ederek geçmiş d6nemdeki yoksullara kıyasla içinde yaşadığı d6nemin yoksullarının çok daha iyi Őartlarda bulduklarını ifade etmiştir. Nitekim Carnegie, eski d6nemlerde kralların bile l6ks olarak g6rd6ę6 birçok Őeye yaşadığı d6nemde yoksullar tarafından ulaşılabildiğini ifade etmiştir (Butler-Bowden, 2019: 80-81). Ayrıca *Aydınlanma D6nemi* d6nyasında, yaşam Şartlarının d6nyanın hiçbir yerinde iki katı aşmadığı ancak 2000’li yıllar sonrası d6nyasında Katar’ın kişi başına gelirisinin Zimbabve’nin 428 katı olduğu g6r6lm6řt6r (Bauman, 2019: 10).

OXFAM, d6nyadaki en zengin %1’lik n6fusun 6,9 milyar insanın iki katından daha fazla servete sahip olduğunu ve cinsiyet temelli servet eşiitsizliği konusunda kadınların erkeklere kıyasla çok daha k6t6 durumda olduğunu (en zengin 22 milyar dolar Afrika kıtasında yaşayan t6m kadınlardan daha fazla servete sahip) vurgulamıştır. Bu portrenin ortaya çıkmasında ise en 6nemli etkenin b6y6k servet sahibi kişilerin daha az vergilendirilmesi g6sterilmektedir. Nitekim bu kesimden alınacak %0,5 oranında bir ek vergi ile 10 sene içinde 117 milyon kadar insanın iş g6c6ne katılmasına katkı sağlayacağı d6ř6n6lmektedir (Euronews, 2020). Ayrıca sosyal devlet sisteminde yaşanan deformasyonlar, ekonomik b6y6menin hız kesmesi, siyasi ve ekonomik g6c6n dağılımında orantısız bir yapının oluşması da servet eşiitsizliklerinin artmasına katkı sunmuştur (6niş ve 6zelik 2019: 260).

Koronavir6s Hastalığı (COVID-19) boyunca milyarlarerin elde ettiği gelirin %99’unun bir defaya mahsus vergilendirilmesi⁶ ile 5,4 trilyon Amerikan doları (USD) kaynak oluşturulacağı vurgulanmaktadır (Deutsche Welle, 2021). Yaşanan bu sağlık krizi entegre olan d6nyada neredeyse t6m alanları etkilerken yoksul kesimin bu etkileri daha Őiddetli hissettiği g6r6lm6řt6r (Manga ve Cengiz, 2020: 274). Yine OXFAM’ın “*Eşiitsizlik Vir6s6*” Raporu’nda, en zengin azınlığın COVID-19 kaynaklı kayıplarını 9 ayda telafi edeceği beklenirken en yoksul kesimin toparlanmasının 10 yılı geçmesi beklenmektedir. Bu konuyla ilgili 79 6lkeden 295 iktisatıyla yapılan bir ankette; katılımcıların %87’si COVID-19’un kendi 6lkelerinde gelir eşiitsizliğini, %78’i servet eşiitsizliğini, %56’sı cinsiyet eşiitsizliğini ve %66’sı ırk eşiitsizliğini artıracadığını beklemektedir. Katılımcıların %67’si ise h6k6metlerin bu konuda politikasının olmadığını d6ř6n6lmektedir (OXFAM International, 2021: 2, 13).

Servet eşiitsizliği, az gelişmiş 6lkelerden sanayileşmiş 6lkelere geniş bir panoramada g6r6lmektedir. 6zellikle de son yıllarda gelişmiş 6lkelerde zengin ve fakir insanlar arasındaki uçurumun b6y6yor olması da bu 6lkelerdeki yoksulluk oranının artmasına neden olmuştur (Wahl, 2015: 143). D6nyadaki en zengin 225 kişinin servetinin %4’6nden azı ile t6m yoksulların beslenme, sağlık ve eğitim gibi ihtiyaçlarının giderilmesi s6z konusudur. Meselenin bu y6n6ne odaklanıldığında servet eşiitsizliklerinin bu y6zyılda ulaştığı boyutların ciddiyeti daha net Şekilde g6r6lmektedir (Bauman, 2020: 155).

4. Yaşlanma ve Servet Dağılımı İlişkisi

Refah artışı ve sağlık imk6nlarının iyileşmesi insan 6mr6n6n uzamasına katkıda bulunmuş ancak beraberinde birçok riskin de g6ndeme gelmesine neden olmuştur. Bu riskleri; ekonomik b6y6me ve kalkınma, emeklilik sistemi, çalışma hayatı, gelir g6venliği, yaşlı yoksulluğu, iş g6c6 piyasası, sermaye birikimi, eğitim ve sağlık sistemi vb. olarak ifade etmek m6mk6nd6r. Bu meselelerin yanı sıra yaşlanma fenomeni tasarruf, yatırım, miras ve t6k6t6m gibi davranış kalıpları 6zerinde etkiler doğurarak bir noktada servet dağılımının da değişmesine neden olmaktadır. 6rneğin, yeterli miktarda mal varlığına sahip olmak, yaşlılıkta yoksulluk çekme veya yaşam standardını koruyamama riskini azaltmaktadır. Nitekim tasarruf ve t6k6t6me ilişkin Yaşam D6ng6s6 Hipotezi’nin 6ng6r6leri de insanların yaşam standartlarını t6m yaşamları boyunca sabit tutmaya çalıştığını ve yaşamları

g6stermektedir. Ayrıca gelişmiş 6lkelerdeki servet miktarının (2010 yılı) 180 bin EUR (%50’si konut, %50’si hisse senedi, tahvil, tasarruf fonları vs.) olduğu g6r6lmektedir (Piketty, 2014: 55-57, 66).

⁶ Eşiitsizliklerin azaltılmasında Thomas Piketty tarafından 6nerilen “K6resel Servet Vergisi” bazı eleştirilere maruz kalmıştır. Bu eleştirilerin kaynağı olarak Piketty’nin çalışmasından ziyade politika 6nerisi olarak ortaya koyduğu vergi 6nerisinin 6n plana çıktığı d6ř6n6lmektedir (Bocutoğlu, 2015: 72-73).

boyunca tüketimlerini nispeten sabit tutmak için tasarruf davranışlarını uzun vadeli olarak planladıklarını göstermektedir. Bu teori, hane halklarının gelirin yüksek olduğu dönemlerde tasarruf ettiğini ve emeklilik aşamasında daha az tasarruf ettiğini ortaya koymaktadır (Lejeune ve Romeu Gordo, 2017: 113).

Görüldüğü üzere yaşlanmanın servet dağılımı üzerindeki etkileri kaçınılmazdır. Dolayısıyla yaşadığımız yüzyılın sonu itibarıyla çoğu ülkenin bu meseleyle karşılaşacak olması devletleri ve uluslararası kuruluşları bazı girişimlerde bulunmaya itmiştir. Nüfusun yaşlanması tüketim, yatırım ve tasarruflar üzerinde etkiler meydana getirerek servet dağılımı üzerinde etkiler doğurmakta, ekonomik büyüme ve kalkınma noktasında da önemli sonuçlar doğurmaktadır (United Nations, 2007: xii). Bu kapsamda yaşlı nüfusun gelir ve sağlık durumuyla ilgili göstergeleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (United Nations Population Fund, 2012: 7);

- Dünya nüfusunun %28'i (ülkelerin 1/3'ü) kapsamlı bir sosyal güvenlik programına sahip iken %72'si bu imkânlardan faydalanamamaktadır. Ayrıca dünyadaki 60 yaş üstü nüfusunun %46'sının engelli olduğu ve 250 milyon yaşlı insanın sakatlık yaşadığı vurgulanmaktadır.
- Gelişmekte olan ülkelerde 60 yaş üstü bireylere ödenen emeklilik maaşları, Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (GSYH)'nin %0,7'si ile %2,6'sı arasındadır.
- Yaşlı erkek nüfusunun %47'si; kadınların %23,8'i iş gücünde yer almaktadır.
- 2010 yılında 23 olan yaşlı ekonomi sayısının 2040 yılında 89 olması beklenmektedir.

Değişen nüfus dinamikleri dünyadaki yaşlı sayısının günden güne artacağını ve bu nüfusun ihtiyaçlarının karşılanmasının giderek zorlaşacağını göstermektedir (Grant vd., 2019: 339). Küresel seviyede hissedilen bu durumun ekonomileri; büyüme, göç, ticaret, hastalıklar, sosyal güvenlik ve emeklilik sistemi alanlarında etkilemesi beklenmektedir (Powell, 2014: 150). Yaşlı nüfusun yüksek oranda yaşadığı bölgeler her ne kadar gelişmiş ülkeler olsa da gelişmekte olan ülkelerin daha hızlı yaşlandığını unutmamak gerekir. 2050 yılında, dünyada 60 yaş üstü nüfusun %79'unun gelişmekte olan ülkelerde yaşayacağı düşünüldüğünde (United Nations, 2007: vi) yaşam standartlarının yeterince yükseltilememesinin; gelir güvenliği, sağlık, eğitim ve sosyal ilişkiler noktasında birtakım sorunlar yaratacağı beklenmektedir (Şentürk, 2020: 27).

5. Yaşlanmanın Servet Dağılımı Üzerindeki Meydana Getirdiği Etkiler: Seçilmiş Ülke Uygulamaları

Sanayileşmenin getirdiği refah artışı insan ömrünün uzamasına katkıda bulunarak yaşlanma olgusunun genele yayılmasını sağlamıştır. Özellikle çekirdek aile yapısının yaygın hâle gelmesi ve kadınların iş hayatına katılımının artmasına çocuk sahibi olmanın getirdiği maliyetlerde eklenince daha uzun yaşayan ama daha az çocuk sahibi olan insan profili yeryüzünün dört bir yanına yayılmıştır. Yaşlanan nüfus tasarruf, tüketim, yatırım ve miras gibi dinamikleri dönüştürerek Maliye disiplini de yakından ilgilendiren servet dağılımını etkiler hâle gelmiştir. Bu kapsamda yaşlanan nüfusun servet dağılımı üzerindeki etkisi; Kanada, Fransa, Almanya, Rusya, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Japonya, Çin, Birleşik Krallık, İtalya, Güney Kore, İspanya, İsveç, Norveç, Avustralya, Hindistan ve Türkiye gibi ülkeler özelinde ele alınmıştır. Bu ülkelerin seçilmesi hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerdeki durumu karşılaştırmaya⁷ ve bir manada da kıyas yapmaya olanak tanımaktadır. Ayrıca henüz yaşlı bir nüfusa ev sahipliği yapmayan ülkelerin de bir bakıma kendi politik yol haritalarını oluşturmalarına katkı sunmak hedeflenmiştir. Ülke uygulamaları ele alınırken öncelikle değerlendirilen ülkedeki nüfusun yaşlanma durumu ve servet profili incelenmiştir. Devamında ise yaşlanan nüfusun tüketim, tasarruf, yatırım, miras, iş gücü, emeklilik, varlık getirileri, konut piyasası, ekonomik büyüme ve kalkınma üzerindeki etkileri gibi birçok faktör ele alınmıştır.

Nüfusun yaşlanmasıyla sosyal güvenlik ve sağlık gibi kamusal harcama kalemlerine ayrılan payın artması beklenmektedir. Kanada'da olduğu gibi mali yükün kim tarafından finanse edileceği konusu önemli tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Kurumlardan alınacak vergiler, uzun vadede ekonomik büyümeyi olumsuz etkileyeceğinden vergi yükünün işçiler üzerinde yoğunlaşması beklenmektedir (Ragan, 2010: 79). Bu noktada, vergi yüküne maruz kalan kesimin servetinin erozyona uğraması söz konusudur. Dolayısıyla bu noktada vergi politikası bireysel tüketim, tasarruf ve yatırım gibi güdülerin farklılaşmasına neden olarak adeta servet dağılımını değiştiren bir araç hâline gelmektedir. Yaşlı nüfusun kamu bütçesi üzerinde meydana getireceği mali yük ifade edilirken yaşlı bir bireyin yıllık maliyetine de değinmek gerekmektedir. Nitekim bu maliyetin kim tarafından karşılandığı sorusu bireylerin servetine önemli etkide bulunmaktadır. Bu noktada, Swiss Re (2018) tarafından yayımlanan değerlere göre Kanada'da 65 yaş üstü bir emeklinin yıllık ortalama 47 bin USD'lik bir maliyetinin olduğunu ve bu maliyetin %57'sinin (Fransa'da %74) devlet tarafından karşılandığı⁸ görülmektedir. Devlet tarafından karşılanan oranın yükselmesi ise kamuya önemli bir mali baskı oluşturmaktadır. 2019 yılı rakamları ile

⁷ Benzer servet profiline sahip ülkelerin (171 ülke) tespitine yönelik yapılan araştırma için Bkz. (Yaşar ve Yaşar, 2017).

⁸ 1998 yılında Kanada'da Tüm Vergiler/GSYH %36,7 iken 2004 yılında oran %33,5 olmuştur (Brooks ve Hwong, 2006: 5). Vergilerin diğer sanayileşmiş ülkelere göre azalan seyri, yaşlıların getirdiği mali yükün sürdürülebilirliği noktasında bazı sorunların yaşanmasına neden olacağı beklenmektedir.

Kanada’da yaşlı nüfusun oranı %18 iken kamusal sağlık harcamalarının %45’ini kapsamayı (CIHI, 2021) yaşlanan nüfusun kamusal kaynaklar üzerindeki etkisini daha net ortaya koymaktadır.

Yaşlı nüfusun yarattığı mali yükün giderilmesi adına emeklilik yaşının yükseltilmesi veya harcama kalemlerinde kesintiye gidilmesi söz konusu olabilmektedir. Ancak Fransa örneğinde görüldüğü üzere harcama kalemlerinde kesintiye gidilmesi durumunda sosyal tepkilerin meydana gelmesi söz konusudur. Nitekim 2008 sonrası ekonomik belirsizliklerin ortaya çıkmasıyla *sarı yelekliler* adı ile anılan protestocu bir grup Fransa’da ortaya çıkmıştır (Chhor, 2019). 2012 yılında ise Fransa’daki en üst %10’luk dilimde yer alan kişilerin daha iyi şartlara kavuştuğu ancak en alt %30’luk dilimde yer alanların refah seviyesinin düştüğü ve yoksul sayısının 1 milyona ulaştığı görülmüştür (Jenkins, 2021: 344). Tablo 3’te de görüldüğü üzere, önemli oranda 65 yaş üstü nüfusu (%20,1) bünyesinde barındıran Fransa’daki yaşlıları zor günlerin beklediği görülmektedir. Ancak Fransa’da genç, kadın ve göçmenlerin daha kötü durumda olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca yaşlıların en düşük %20’lik gruba düşme oranlarının 21. yüzyılda düştüğü ve genç nüfusa göre hayat şartlarının %3 oranında daha iyi olduğu ortaya konmaktadır. Bu durumun ortaya çıkmasında kariyer süresi, yüksek ücret ve emeklilik maaşları gösterilmektedir (Zhang, 2020).

Franco Modigliani’nin Yaşam Döngüsü Hipotezi’ne paralel olarak nüfusun yaşlanması ile servet miktarının da artması söz konusudur.⁹ Bu konuda Kanada ve Almanya örneklerini ifade etmek yerinde olacaktır. Bu kapsamda, 2012 yılı rakamları ile 25-29 yaş arası Kanadalıların sıfır servete sahip olma oranı %16,96 ve 5 bin USD altı servete sahip olanların oranı %27,84 olmuştur. 75-79 yaş arası bireyler değerlendirildiğinde ise sıfır servete sahip olma oranı %1,84 iken 5 bin USD altı servete sahip olanların oranı %4,87’dir (Sarlo, 2017: 22). Bu rakamlar düşük servete sahip olan yaş grupları noktasında Kanadalı yaşlıların daha genç yaştakilere göre avantajlı olduklarını ortaya koymaktadır. Almanya’da ise 2017 yılı rakamlarıyla, 17 yaş ve üstü tüm kişilerin ortalama net varlıklarının 108.500 EUR (Batı Almanya’da 121.500 EUR; Doğu Almanya’da 54.900 EUR) dolaylarında olduğu ayrıca Batı ve Doğu Almanya arasında ise belirgin farklılıkların göze çarptığı görülmüştür. Bununla birlikte, Batı Almanya’da servetin yaşla birlikte arttığı ve 2017 yılında 206 bin EUR ile en yüksek varlığa sahip olan grup 71-75 yaş grubu olduğu görülmüştür. Oysa Doğu Almanya’da yaş gruplarının mal varlıkları içinde 103.900 EUR ile en yüksek varlığa sahip olan grup 51-55 yaş grubu olmuştur. Dolayısıyla tüm yaş gruplarında, Batı Almanya’daki ortalama servetin Doğu Almanya’dakinden yüksek olduğu görülmektedir (Bundeszentrale für Politische Bildung, 2020). Doğu Almanya’nın bu durumu yaşlı nüfusun daha da artması durumunda Almanya için bazı güçlüklerin gündeme gelmesine neden olacaktır. Ayrıca yaşlı nüfusun önemli bir servet birikimini elinde tutması işsizlerin yoksulluğunu artıran bir sebep olarak görülmektedir. Nitekim 1995 yılında %15 olan işsiz yoksulluğunun 2015 yılına gelindiğinde %66 seviyelerine çıktığı ifade edilmektedir. Bu gidişatta en alt ve en üst sınıfın büyüdüğü, orta sınıfın da küçüldüğü sonucunu doğurmaktadır (Witting, 2021).

Almanya’daki durumun bu yönde seyretmesi özellikle de *devlet kapitalizminin* yaygın olduğu ve devlet eliyle zenginleşen *oligarkların* önemli bir serveti elinde tuttuğu Rusya’nın akillara gelmesine neden olmaktadır. Nitekim 1990’lı yılların başında planlı ekonomiden kapitalist ekonomiye geçilmesi Rusya’da oligark sınıfını (hükümetlere borç verme karşılığında devlet şirketlerinin hisselerini düşük fiyatlara alarak zenginleşmişlerdir) doğurmuştur (Russell, 2018: 1; Cliff, 2018: 180). Bu konuda tarihçi *Walter Laqueur*, son 30 yılda 110 vatandaşın Rusya hane halkı servetinin %35’ini kontrol ettiğini ifade etmiştir (Ascher, 2020: 334). Dolayısıyla, 1990 yılında en zengin %1 ile toplum arasında 3-4 kat olan servet farkı güncel haliyle 20 kata kadar yükselmiştir (Russell, 2018: 1). Rusya’daki servet dağılımına değinirken Rusya’daki bölgesel eşitsizliklere de değinmek gerekmektedir. 2009 rakamlarıyla, aynı ülkede yer alan Tümen Bölgesi (57.175 USD) ve İnguşetya Cumhuriyeti (3.494 USD) ele alındığında kişi başına düşen GSYH noktasında 16 katı aşan fark olduğu görülmektedir (OXFAM, 2014: 12-13). Gerek oligarkların mevcut durumu gerekse de bölgesel eşitsizlikler yaşlı bir Rusya için gelecekte önemli sorunların meydana geleceğini göstermektedir. Eşitsizliklerin giderek arttığı bir ülkede servetin önemli kısmını elinde tutan azınlıklara karşın milyonlarca yaşlı nüfusun varlığı söz konusu olacaktır. Bu noktada Rusya’da üretilen refahın toplumun geneline dağıtılması yaşlanan nüfusun getirdiği ekonomik baskıları azaltacak ve artan refah bireylerin tasarruf etme alanlarını genişleterek yaşlılıkta gelir güvenliğini sağlayacaktır.

Yaşlanan nüfusun ortaya çıkaracağı etkilerin azaltılmasında ekonomik kurumların kalitesine vurgu yapılmaktadır. Bu kapsamda, ABD’deki servet eşitsizliğinin çok yüksek boyutlarda olduğu; buna karşın yaşlı nüfusun önemli seviyede bir servete sahip olduğu (ABD’deki yaşlı nüfusun %72’si kendi evinde oturmaktadır) örnek gösterilebilir (Acemoğlu, 2013: 48; Martin vd., 2014: 45). Kurumsal kalitenin varlığı ABD’de yaşlanmanın servet birikimini artırdığını ortaya koyarken servet birikimi adil dağılmadığından birçok eşitsizliği de beraberinde getirmektedir. Nitekim 2000’lere yaklaşıkça ABD’de yaratılan refahtan ortalama ABD’linin giderek daha az ve en zengin kısımda yer alanların daha yüksek oranlarda pay alması servet dağılımındaki adaletsizlikleri artırmıştır (Reich, 2016: xi). Özellikle de 1980 sonu ve 1990’lı yıllar başında %1’lik dilimde yer alanların finansal servetteki artışın

⁹ Bu konuda yapılan bir çalışmada, toplam nüfus içinde 65 yaş üstü nüfusun artması ile kişi başına düşen refahın da arttığı ifade edilmiştir (Yaşar ve Yaşar, 2018: 53). Dolayısıyla bu iki değişken arasında ilişki söz konusu olmaktadır.

üçte ikisini aldığı düşünüldüğünde eşitsizliklerin boyutu daha iyi anlaşılmaktadır (Keister ve Moller, 2000: 63). Bu durumun özellikle de Afrikalı-Amerikalı ailelerin düşük servet sahipliğini sonraki nesillere aktarmalarına ve eşitsizliklerin nesiller boyu sürmesine neden olduğu vurgulanmaktadır. (Spilerman, 2000: 515). Netice itibariyle yüksek seviyedeki eşitsizliklerin daha yaşlı bir ABD’de servet birikiminden tasarruf etme alışkanlıklarına, tüketim davranışlarından miras bırakma şekline kadar geniş bir yelpazede etkiler meydana getirmesi beklenmektedir.

Servet birikimini besleyen önemli kalemlerden biri de tasarruflar olduğundan düşük tasarruf oranları daha düşük servet birikimi manasına gelmektedir. Servet birikiminin sağlanamaması durumunda ise yaşanan nüfusun yoksulluk riskiyle karşılaşması söz konusu olmaktadır. Bu duruma bir örnek olarak İngiltere’de nüfusun neredeyse yarısının (%45) hiç tasarrufunun bulunmadığı (MHCLG, 2020: 18), yine benzer şekilde ABD’deki hane halkı tasarruf oranının son yıllarda sıfıra yaklaştığı (1960’lı yıllarda %10) görülmektedir (Cagan, 2020: 13). Yapılan araştırmalar; ABD, Japonya ve İtalya’da tasarrufların düştüğü ve sonraki yıllarda yatırımların finanse edilmesinde bazı sorunların yaşanacağı yönündedir (Ataman Erdönmez, 2007: 66). Dolayısıyla tasarruf oranlarının düşmesi, yıllar geçtikçe kamu kaynaklarının baskı altında kalacağını ve ekonomik sürdürülebilirlikte sorunların yaşanacağını göstermektedir.

Yaşlanan nüfusun ortaya çıkardığı risklerden etkilenen ülkelerden biri de dünyanın en yaşlı nüfusuna sahip ülkelerinden olan Japonya’dır. Nitekim 1990’lı yıllarda nüfusun yaşlanması ve iş gücünün azalması ile Japon ekonomisi durgunluğa sürüklenmiştir. Yaşanan durgunluğun süregelmesine paralel olarak yaşla servet birikiminin de artması genç nüfusun hem durgunluk nedeniyle iş potansiyellerini değerlendirememesi hem de servet edinme sürecinde olumsuz etkilenmesine neden olmuştur (Clements, 2020: 98, 105-106). Özellikle de 2020 yılı itibariyle en zengin 26 Japon içinde ilk 10 sırayı ortalama yaşları 68 olan kişilerin oluşturduğu (Jerzy, 2020) ve 2014-2019 yılları arası geçen zamanda hane halkının elindeki servetin %3,5 azaldığı düşünüldüğünde eşitsizliklerin durumu daha net görülmektedir (Aljazeera, 2021). Ancak Japonya’daki %45’lik gelir vergisi ile %55 oranındaki veraset vergisi çalışma ve miras edinme yoluyla servet edinmenin önünde engel olmaktadır. Bu durum servetlerini kaybetmek istemeyen Japonların Singapur veya Avustralya’ya yerleşmesine sebep olmaktadır (Yuriko, 2015). Ayrıca yaşlı nüfusun artması iş gücünün daralmasına ve genç kadın nüfusunun da bakım hizmetlerine yönelmesine neden olmuştur. Bu durum hem kadın iş gücüne katılım oranlarını düşürmüştü hem de Japon ulusunun bakım hizmetlerine yönelik teknolojik girişimlerde bulunmasına sebep olmuştur (Sigurðsson, 2017: 24-25). Kadınların bu durumu servet edinme imkânlarının daralmasına neden olurken bir noktada da servet eşitsizliklerini körüklemektedir. Görüldüğü üzere Japonya’da yaşlanan nüfusun ortaya çıkardığı etkiler önemli boyutlara ulaşmıştır. Dolayısıyla en yaşlı toplumlardan biri olan Japonya’nın uyguladığı/uygulayacağı politika uygulamalarının diğer ülkeler için de önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Japonya ve Almanya gibi ülkelerde toplumun yaşlanması onlarca yıl sürerken, Çin’de bu durumun oldukça hızlı ve devasa bir ölçekte olması beklenmektedir (Erling, 2014). Pekinli ekonomistler, Çin’in yaşlanmasının zenginleşmesinden daha hızlı olacağından endişe etmekte ve bu durumun yaşlı ve düşük refah seviyesine sahip bir toplumun temellerini atacağına vurgulamaktadır. En üst %10’luk dilimde yer alanların gelirlerin %57’sine ve varlıkların %87’sine (Kroeber, 2017: 279-280) sahip olduğu düşünüldüğünde yaşlanmanın Çin’deki eşitsizlikleri artıracığı beklenmektedir. Bununla birlikte yaşanan refah artışı ile Çinlilerin ithal tüketime yönelmesi riski gündeme gelmiş ve ihracata dayalı büyüme stratejisini benimseyen Çin için meselenin ciddileşmesi söz konusu olmuştur (Doğru, 2016: 16-17). Ayrıca yaşlı nüfusun artmasıyla marjinal tüketim eğiliminin azalması ve Çin’in Kuzeydoğu bölgelerinde görüldüğü gibi konut talebini artırması da söz konusudur (Linlin vd., 2016: 4169). Dolayısıyla artan yaşlı nüfus orta ve uzun vadede fiyat dalgalanmalarına sebep olabilecek niteliktedir. Bir diğer husus ise nüfusun doyumluğa ulaşmasıyla ölüm oranlarının artması ve mülk satışının emlak fiyatları üzerinde tersi yönde bir dalgalanma yaratması riskidir. Bu noktada yaşlı nüfusa yönelik tersine mortgage gibi yeni finansal araçların sunumu faydalı olacaktır.

Birleşik Krallık örneğinde ise yaşlanmayla servet miktarının da artması önceki nesillere göre daha iyi eğitime sahip olan gençlerin daha az servete sahip olması manasına gelmektedir. Bu noktada önemli seviyede konut servetini¹⁰ elinde tutan yaşlı nüfus önemli avantaja sahip olmaktadır. İfade edilmesi gereken bir diğer husus ise yaşlı ve genç bireyler arasındaki gelir ve servet farkı ayırımına varılmamasıdır. Örneğin, Birleşik Krallık’ta da 55-65 yaş arası bireyler, 16-24 yaş arası bireylere göre 25 kat daha fazla bir servete sahiptir (ONS, 2022). Benzer şekilde İtalya’da da 25-40 yaş arası kişilerin eğitim seviyesi yönünden üst soylarından daha iyi olmalarına rağmen daha düşük servete sahip olacakları beklentisi nesiller arası eşitsizliklerin artacağını göstermektedir (Pastorelli ve Stocchiero, 2019: 1). Bu noktada *stok* bir değişken olarak ifade edilen servetin yaşlılar tarafından *akımsal* bir özellik taşıyan gelirin ise daha çok gençler tarafından elde edildiği görülmektedir. Dolayısıyla 65 yaş üstü nüfusun önemli bir servete sahip olduğu ancak emeklilik döneminde yaşlı nüfusun gelirinin düşmesinin yanılgı yarattığı

¹⁰ Yapılan bir araştırmaya göre, borçlanmanın gelir dağılımına negatif etkide bulunduğu ortaya konmuştur. Bu noktada önemli bir borçlanma aracı olarak ifade edilen konut alımlarına yönelik destek mekanizmalarının hayata geçirilmesi eşitsizliklerin azaltılmasında katkı sağlayacaktır (Akalın ve Yaşar, 2020: 602).

ortadadır. Nitekim Avustralya’da, 2011-2012 verileri ışığında, 65 yaş üstü nüfusun ev sahibi olma oranı %82,1 iken haftalık hane geliri 656 USD olmuştur. Ancak 35 yaş altı çiftlerde ev sahibi olma oranı %1,1 iken haftalık hane geliri 1.352 USD’dir. Bu durumun nedeni ise yaşlı hanelerde çalışan sayısının 0,2 genç hanelerde çalışan sayısının ise 1,8 olması gösterilmektedir (Australian Bureau of Statistics, 2013).

Güney Kore’de yaşanan hızlı yaşlanma süreci iş gücüne katılım oranlarının düşmesine neden olduğundan hükümetin yaşlı nüfusa yönelik kamusal istihdam adımları attığı görülmektedir (Yon-se, 2020). Ancak oldukça hızlı yaşlanan Güney Kore’de yaşlı nüfus kadar genç nüfusun da bu meseleden etkilendiği ve özellikle daha uzun süreler çalışıp daha az gelir elde etmek zorunda kalan bu kesimin önceki nesillere göre önemli kayıplar yaşadığı görülmüştür. Bu duruma enflasyonist dönemlerde artan konut fiyatları da eşlik edince genç nüfusun konut serveti oranı iyice düşmektedir. Sosyal güvenlik sisteminin yükünü omuzlarında hisseden genç nüfusun karşılaştığı bu durumun iyileştirilmesi ekonomik verimliliğin artmasına da katkı sağlayacaktır. Nitekim genç nüfusun karşılaştığı adaletsizliklerden korunabilmesi için iyi bir gelire sahip olmasını gerektirmektedir. Bunun yanı sıra işe girişlerin zorlaşması ise genç nüfusun servet biriktirmesinin önünde bir diğer engel olmaktadır. Güney Kore’de işe girmek için estetik ameliyatlara başvurulması da gençlerin gelir ve servet noktasındaki durumunu görmek adına önemlidir (Salmon, 2020: 88). Güney Kore’ye benzer şekilde Avustralya’da, 1990 yılında 35-44 yaş arası nüfusun toplam konut servetinden aldığı pay %17,6 iken 2013 yılında %13,7’e düştüğü görülmektedir (Ong, 2017: 86). 1990-2010 arası verilerle yürütölen ve 67 ülkeyi kapsayan bir çalışmada da yaşlanma ile gelir eşitsizliği arasında pozitif ilişki bulunmaktadır (Wang vd., 2017: 14). Ancak servetin tek belirleyicisi yaş değildir. Bu noktada ebeveynlerden aktarılan kaynaklar, gelirler, tüketim ve tasarruf davranışları ile yatırım yapma tarzı da oldukça önemli olmaktadır (Vandenbroucke ve Zhu, 2017).

Genç nüfusun bu durumuna karşı yaşlı nüfusun önemli bir oy potansiyeli barındırıyor olması bu kesimin siyasi partiler tarafından dikkate değer bir kitle olarak görölmesini sağlamıştır. Avrupa’da yoksulluk riski altında olanların en yüksek oranda (%28) olduğu ölkeler olarak ifade edilen İspanya’da 2008 krizi sonrası emeklilere yönelik atılan adımlar her ne kadar toplumdaki eşitsizlikleri azaltmış olsa da atılan popölist adımlar palyatif önlemlerin yürürlüğe girmesine neden olarak gelecek nesiller için ağır bir kamusal yük getirmiştir (Iglesias, 2019). Daha çok gelişmekte olan ölkelerde düşük eğitim seviyesine sahip yaşlı nüfusun tercih ettiği bu tür yönetimler hem mevcut genç nesillerin hem de gelecek nesillerin servet biriktirmesine engel olmaktadır.

Yaşlı nüfusa yönelik atılan bu adımlarla birlikte yönetimden kaynaklanan bir diğer sorun ise hükümetlerin belirli kesimlere sağladığı vergi indirim ve avantajları olmaktadır. Nitekim baskı ve çıkar gruplarının hükümetler nezdinde sağladığı avantajlar servet dağılımının daha da bozulmasına ve alt servet dilimlerinde yer alan insanların çok daha kötü şartlara gelmesine sebep olmaktadır. Bu noktada yakın geçmişten bir örnek olarak *Sarkozy Dönemi*’nde sağlanan vergi indirimlerinin Fransa için yoksulluğu artırdığı ve ekonomik koşulların olumsuz seyretmesine sebep olduğu ifade edilmektedir (Jenkins, 2021: 344).

Yaş profili ile meydana gelen önemli bir tutum değişikliği de tüketim noktasında ortaya çıkmaktadır. Tüketimin kalıplarının değişmesi yaş profili bakımından servet birikimini desteklemekte (veya olumsuz etkilemekte) ve ekonomik sistemin durumunu etkileyerek insan refahının kalitesini etkileyebilmektedir. Bu noktada İspanya örneğine göz atmak yerinde olacaktır. Nitekim İspanyol yaşlıların düşük tüketim harcamasına sahip olması (Carrascosa, 2015: 511) ilerleyen yıllarda İspanya’da talep kaynaklı durgunluk riskini gündeme getirmektedir. Bu noktada tüketim harcamalarının kişi başına düşen serveti artırması nedeniyle yaşlıların ihtiyaç duyduğu yeni ürün ve hizmetlerin sunulması gerekmektedir. Volkswagen tarafından üretilen Golf modelinin yaşlıların ihtiyacına yönelik yeniden tasarlanıp piyasaya sürölmesi örneğinde olduğu gibi yeni ürün ve hizmetlerin sunumu bir yandan yaşlı nüfusun ihtiyaçlarına cevap verirken diğer yandan da ulusal ekonomilere katkı sağlayacaktır (The Economist, 2009: 6).

Dünya’da yaşanan resesyon riski, askeri savaşlar, ticaret savaşları, salgın hastalıklar (COVID-19) ve Orta Doğu’nun içinde bulunduğu yönetim sorunları küresel manada büyüme üzerinde olumsuz etkiler meydana getirirken sermayenin sahip olduğu önemi daha da artırmaktadır. Bu durum ise servetin gelire göre daha da önem kazanmasına sebep olmaktadır. Yaşlanan toplum ile servet birikimi daha da artarken mirası daha geç elde eden bireylerin tüketim ve tasarruf kararlarını da ertelemek zorunda kaldıkları görülmektedir. Ayrıca mirasın elde edilmesi ile ölen kişiler arasında ortalama 25-30 yıllık bir jenerasyon farkının olduğu düşünöldüğünde, insan ömrünün uzaması ile eğitim, işe başlama, evlilik ve emeklilik yaşlarının da sonraki yıllara taşınması söz konusu olmaktadır. Yaşlı ve genç nüfus arasındaki servet adaletsizliği gençlerin ebeveynleri hayattayken servet aktarımı mekanizması olarak hibeler (aile içinde servetin devredilmesi) yoluyla servet edinimini sağlamaktadır.

Yaşlanan nüfusun ortaya çıkardığı etkilerin azaltılması adına önemli bir adım olarak göçmenlik politikaları gösterilmektedir. Özellikle de bazı gelişmiş ölkelerin iş gücü bakımından zirve yaşlarına (Almanya 2023 yılında) yakın gelecekte ulaşacak olması bu ölkelerin göç alma ihtiyacını artırmaktadır (Kantchev, 2021). Bu noktada, Milanovic (2018: 146), servet dağılımının eşitsiz olmasının sebeplerinden biri olarak göçmenlik politikalarını işaret etmektedir. Nitekim gelişmiş ölkeler göçmenlik başvurularında servet ve eğitim gibi çok kıymetli iki eleme

kriterini¹¹ kullanmaktadır. Bu durum göç alan ülkeler açısından hem ekonomik katkı sağlamakta hem de göç kaynaklı sosyal güvenlik harcamalarının artmasını önlemektedir. Bu durum ise ülkeler arasındaki servet eşitsizliklerinin daha da artmasına neden olmaktadır.

Yaşlanan nüfusun servet dağılımı üzerinde meydana getirdiği etkiler ortaya konurken, İsveç ve Norveç gibi refah devletlerine de değinmek gerekmektedir. Doğum oranlarının düşük seviyelerde seyretmesi ve artan yaşam beklentisi, İsveç'i dünyanın en yaşlı ülkelerinden biri hâline getirmiştir. Bu durumun ortaya çıkmasında; insan sağlığın korunması, çalışma ve yaşam şartlarının iyileştirilmesi, garanti emeklilik uygulaması (hiç çalışmamış olanları da içermekte) önemli etkenlerdir. Küresel Yaşlılık Endeksi'nde (2013 yılında) ilk sırada yer alması da İsveç'teki yaşlı refahının oldukça iyi seviyede olduğunu göstermektedir (Ceylan, 2015b: 21-22). Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ülkelerine nazaran nispeten daha eşit bir servet dağılımına sahip olan İsveç'te, ortalama gelirden (2012 yılı) en üst %10'luk dilim ile en alt dilim arasında 6,3 kat fark bulunmaktadır. Ayrıca toplumun en zengin %1'lik kesiminin 1980-2012 yılları arası gelirden aldığı pay %4'den %7'ye yükselmiştir (OECD, 2015: 1). Bu veriler diğer gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında, İsveç'in daha adil bir servet dağılımına sahip olduğunu ve yaşlı nüfusun karşı karşıya kalacağı ekonomik sorunların giderilmesinde önemli olduğunu göstermektedir. Bir diğer refah devleti olan Norveç'te de yaşlanmanın etkilerini azaltmak adına kadınlar için esnek çalışma saati düzenlemesine gidilmesi ve çocuk bakımevlerinin açılması gibi etmenler bu ülkelerin sahip olduğu imkânların daha fazla olduğunu göstermektedir (Euronews, 2019). Dolayısıyla servet dağılımı noktasında daha adil bir portre çizdiği ifade edilen Norveç'in yaşlanan nüfus meselesine diğer tüm ülkelerden daha fazla hazır olduğu görülmektedir (Brooks ve Hwong, 2006: 7-8).

Gelişmişlik seviyesi fark etmeksizin yaşlanan nüfus meselesine çoğu ülkenin hazır olmadığı görülmektedir. Nitekim Avustralya gibi gelişmiş bir ülkede bile bu sorunun ortaya çıkaracağı etkilere tam manasıyla hazır olunmaması diğer ülkelerin durumu hakkında fikir vermektedir. Bu durumun ortaya çıkardığı endişeler bireysel önlemlerin alınmasına ve emeklilik öncesi dönemlerde çalışan kişi sayısının artmasına sebep olmuştur. Ayrıca son yıllarda artan eşitsizliklere karşı *Tony Abbott Hükümeti*'nin eşitsizliklerin olumlu olduğuna dair görüşü ise oldukça fazla tartışmaya sebebiyet vermiştir (Richardson ve Denniss, 2014: 2). Avustralya'ya benzer şekilde Norveç'te de emeklilik öncesi istihdam oranlarının yüksekliği dikkat çekmektedir. Bu kapsamda Norveç'te 55-64 yaş aralığında bulunanların %70 oranında istihdam edilmesi Norveç'i diğer ülkelerden ayırmaktadır (OECD, 2014: 1). İstihdam oranlarının artması ise yaşlı nüfusun servet birikiminin devam etmesine katkı sunmaktadır.

Yaşlanan nüfus meselesi yakın zamana kadar gelişmiş ülkelerin sorunu olarak gündeme gelse de uluslararası kuruluşların nüfus projeksiyonları içinde yaşanan yüzyılın sonuna kadar gelişmekte olan ülkeleri de bu sorunun odağına oturtmaktadır. Ancak Rusya, Çin, Hindistan ve Türkiye gibi zenginleşmeden yaşanacak toplumların karşılaşacağı sorunların giderilmesi adına sosyal güvenlik reformu, göç, demografi ve iş gücünü çeşitlendirmek gibi adımlar atması gerekmektedir. Çin örneğinde olduğu gibi çalışan nüfusun azalması ile üretim kapasitesini Vietnam ve Bangladeş gibi ülkelere kaptırma riski (Kissinger, 2020: 625) ihracata dayalı büyümeyi esas alan Çin ekonomisini sektöre uğratarak gelirlerinin düşmesine neden olacak niteliktedir. Kroeber (2017: 231-234)'in ifadesiyle Çin'deki yaşlanan nüfus meselesinin etkilerini azaltmak adına emeklilik yaşının artırılması, mesleki eğitim ve hizmetler sektörünün geliştirilmesi gibi bir dizi önlem alınması gerekmektedir. Aksi takdirde yaşlı ve fakir bir nüfusu barındıracak olan Çin, nüfusu ve ekonomisinin büyüklüğü nedeniyle yaşlı yoksulluğunun da artmasına sebep olacaktır. Çin örneğinde olduğu gibi yaşlanan nüfus meselesinin etkilerini gidermek adına her ulusun kendi yapısına uygun politikalar geliştirmesi bu politikaların uygulanmasına katkı sağlayacaktır.

Yaşlanan nüfusun özellikle gelişmekte olan ülkelerde önemli bir kadın yoksulluğu sorununu meydana getirdiği görülmektedir. Nitekim Rusya'da kadın ve erkek nüfusu arasındaki yaş farkının kadınlar lehine 15 yıl olduğu (Strizhitskaya, 2016: 797) ve Hindistan'daki kast sistemi nedeniyle eşi ölen kadınların evlenemediği düşünüldüğünde yaşlılığın bir noktada kadınlarla özdeşleşmesi söz konusudur (Bhat, 1992: 446). Yaşlılık öncesi dönemde sosyal güvenlik sistemine dâhil olamamış kadınların yoksulluk kısır döngüsüne girdiği ve yaşlılık dönemindeki yoksulluğun yaşlılık öncesi dönemden beslendiği görülmektedir. Özellikle Hindistan'daki iş gücü gelirlerinde kadınların payının %18 olduğu düşünüldüğünde (NDTV, 2021), kalkınmadan yaşanacak gelişmekte olan ülkelerin durumu hakkında fikir vermektedir.

Kalkınmadan yaşlı bir nüfusa sahip olma riski taşıyan ülkelerden biri de Türkiye'dir. Bu nedenle nüfusun yaşlanması meselesi Türkiye için de önemli bir gündem maddesi olarak yerini almaktadır. Nitekim artan yaşlı nüfus ile emeklilik öncesi dönemde (50-64 yaş arası kişilerin teknolojiye uzak kalmaları nedeniyle) işsizlik oranının artması ve ücretlerin düşmesi beklenmektedir (Gündoğan, 2001: 107). Gelir güvenliği noktasında meydana gelmesi beklenen bu durumun yanı sıra adaletsiz servet dağılımı (Servet Gini Katsayısı tahminleri 0,7-0,84 arasındadır) (Ercan, 2020: 249), sosyal sigorta programlarının kapsayıcılığının az olması (2019 yılı için

¹¹ 2016 yılında 181 bin kişinin Libya'dan İtalya'ya göç etmesi, İtalyan gençlerin işsizlik yaşamlarına ve 30'lu yaşlarına kadar aileleriyle yaşamlarına sebep olduğu düşünülmektedir. Afrika'daki nüfus artışının göç hareketlerini hızlandırması ise ülkeleri bazı önlemler almaya teşvik etmektedir (Black, 2020: 249-251).

%4,46) (The World Bank, 2022), düşük gelirliilerin sahip olduğu servetin nüfus artışı ve miras nedeniyle bölünmesi gibi etmenler yaşlanan bir Türkiye’de önemli bir kamusal yükün meydana geleceğini göstermektedir (Canbey Özgüler, 2014: 63). Türkiye’deki yaşlıların tasarruflar ve transferler (aile içi ve kamusal) yardımıyla geçindiği (Tansel, 2012: 46) ve yaşlı nüfusun %50’sinin ne emekli ne de çalışan olduğu (%44’ü emekli, %6’sı çalışan) düşünöldüğünde bütçe üzerinde oluşacak yükün boyutu daha da artmaktadır (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2014: 99).

6. Sonuç

Yaşlanma olgusu fiziksel bir mesele olmanın ötesinde hayatın birçok yönünü ilgilendiren bir konu olmuştur. Dolayısıyla bu olgunun farklı yönlerinin irdelenmesi önemli bazı çıkarımlarda bulunmaya katkıda bulunacaktır. Bu kapsamda yaşlanma ile servet dağılımı arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışan bu çalışmada seçilmiş ölkelerin tamamında yaşlanma sürecinin hızlı şekilde ilerlediği ve bazı etkileri de beraberinde getirdiği görölmüştür. Bu noktadan hareketle gerek devletler gerekse uluslararası kuruluşlar bu sorunun ortaya çıkaracağı etkileri azaltmak adına bazı girişimlerde bulunmuştur. Ancak bu meseleyi ilk elden tecrübe eden ölkelerin (gelişmekte olan ölkeler) önünde somut bir örnek olmadığından karşılaştıkları sorunlar daha fazla sonuç doğurmuştur. Dolayısıyla yüzyılın sonunda ciddi bir yaşlı nüfusu bünyesinde barındıracak gelişmekte olan ölkeler, gelişmiş ölkelerin sorunlara karşı uyguladığı politikaları kendi ekonomik gerçekleri doğrultusunda dikkatle takip etmek durumundadır.

Yaşlanmanın sosyal güvenlik ve sağlık gibi kamusal harcama kalemleri üzerinde yük doğurduğu görölmüştür. Özellikle, yaşlanma ile tasarruf, yatırım, tüketim ve miras gibi faktörlerin dönüşümler yaşadığı ve bu dönüşümler yaşanırken de sosyal güvenlik sisteminin uzun yıllar yükünü sırtlayacak olan genç kesimin önemli derecede etkileneyeği görölmüştür. Her ne kadar yaşlılık döneminde yaşlılar gelir kaybı yaşıyor olsalar da önemli bir serveti bünyelerinde barındırıyor olmaları bu kesimi genç nüfusa göre avantajlı hâle getirmektedir. Bir İtalyan Atasözü, “*Doktor düşünürken hasta ölüir.*” der (Furnham, 2014: 125). Bu nedenle özellikle de sonraki yıllarda önemli bir yaşlı nüfusu bünyesinde barındıracak olan Türkiye gibi gelişmekte olan ölkelere birtakım önerilerde bulunulması yaşlanmanın servet dağılımı üzerinde ortaya çıkaracağı etkilerin azaltılmasında önemli olacaktır. Bu kapsamda ölkeler örnekleri ışığında yaşlanan nüfusun servet dağılımı üzerindeki etkilerini azaltmak adına;

- Yaşlılığın bütçe üzerinde meydana getireceği mali yükün üstlenilmesi aşamasında toplumsal uzlaşa ile etkin ve adil bir vergileme mekanizmasının işletilmesi,
- Emeklilik öncesi yıllarda tasarrufların artırılmasının teşvik edilmesi (iş imkânlarının artırılması, gelir güvenliğinin sağlanması ve gelir eşitsizliğinin azaltılması gibi) ve bireysel emeklilik sistemine yapılan devlet katkısının teşvik ediciliğinin artırılması, emeklilik fonlarının etkin şekilde değerlendirilmesi,
- Ekonomik istikrarsızlıkları (ekonomik kriz, döviz kuru dalgalanmaları, yüksek enflasyon vb.) minimize edecek devlet politikalarının uygulanması,
- Güney Kore’de göröldüğü gibi yaşlı nüfusun iş gücüne katılım oranlarının düşmesini önleyecek kamusal iş imkânlarının yaratılması ve bu noktada özel sektörün teşvik edilmesi,
- Kadınların yaşlılık öncesi dönemde sosyal güvenlik sistemine dâhil edilmesi,
- Kayıt dışı istihdamın önlenerek bugünün gençlerinin geleceğın yaşlı yoksulları olmasının engellenmesi,
- Sosyal güvenlik sistemini güvenceye alacak reformların yapılması (emeklilik yatırım fonları gibi) ve Sosyal Güvenlik Kurumu’nun kurumsal yapısının güçlendirilmesi,
- Yaşlanma ile artan servet birikiminin finansal piyasalara aktarılmasında teşvik mekanizmalarının (işlem maliyetleri ve vergilendirme aşamasında sağlanacak avantajlar gibi) hayata geçirilmesi,
- Yaşlı nüfusun sahip olduğu servet kalemlerini hibeler yoluyla alt soylarına aktarmasını kolaylaştıracak vergisel teşviklerin (özellikle de veraset ve intikal vergisi noktasında) hayata geçirilmesi ve bu sayede ekonomik aktivitenin artırılması,
- İspanya örneğinde göröldüğü gibi yaşlı nüfusun düşük tüketim alışkanlıklarının ölkeler ekonomilerini durgunluğa sürüklemek riskini bertaraf edecek, gümüş ekonomi alanında ekonomik çıktı yaratan yeni ürün ve hizmetlerin sunulması,
- Yaşlıların finansal ihtiyaçlarına cevap verecek ürünlerin (tersine mortgage) sunulması,
- Emek ve sermaye dengesinin gözden geçirilmesi ile servet dağılımının toplumun tüm kesimlerini kapsayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Yukarıda sıralanan öneriler daha çok yaşlı nüfusun karşılaştacağı sorunların çözümüne yönelik olmuştur. Ancak çalışma boyunca yürütölen tartışmalar yaşlanan nüfus olgusunun meydana getirdiği değişimlerin genç nüfusu da yakından ilgilendirdiğini ortaya koymuştur. Bu nedenle de genç nüfus için yaşlanan nüfusun servet dağılımı üzerinde meydana getireceği sorunların önlenmesi adına;

- İstihdam imkânlarını artıran ekonomik büyüme modellerinin hayata geçirilmesiyle gençlerin servet birikim sürecine aktif şekilde dâhil edilmesinin sağlanması,

- Devlet tarafından konut gibi servet edindirme kolaylıklarının sağlanması ve bu kapsamda etkin mali destek paketlerinin hayata geçirilmesi,
- Gençlerin servet edinimini olumsuz yönde etkileyen poplist yönetimleri destekleyen yaşlı nüfusun siyaset ve finansal okuryazarlık noktasında bilinç düzeylerinin artırılması,
- Gençlerin servet edinme sürecini hızlandıracak aile içi servet transferinin kolaylaştırılması amacıyla vergisel teşviklerin ve kolaylıkların sağlanması,
- Fırsat eşitliğinin sağlanması ile cinsiyet (kadınlar nezdinde miras ve istihdama erişim uygulamalarının yaygınlaştırılması) ve ırk eşitizliğinin meydana getirdiği servet eşitizliklerinin dengelenmesi,
- Genç nüfusun karşılaştığı işsiz yoksulluğunun giderilmesi adına ihtiyaç duyulan düzenlemelerin (gençlere yönelik eğitim, ücret ve istihdam politikalarının iyileştirilmesi) yapılması,
- Sürdürülebilir kalkınmayı olumsuz yönde etkileyen nitelikli g faaliyetlerini azaltmak adına önlemler alınması gelecekteki somut ve soyut serveti pozitif yönde etkileyecektir.

Sıralanan neriler genç ve yaşlı nüfusun servet dağılımı noktasında karşılaştıkları olumsuzlukların giderilmesi adına ortaya konmuştur. Ancak hayata geçirilecek her bir politikanın avantaj ve dezavantajlara sahip olduğunu unutmamak gerekmektedir. Bu nedenle de her ulusun kendi toplumsal, ekonomik ve siyasal dinamiklerine göre titizlikle dşnlmş politikaları hayata geçirmesi, yaşlanma riskinin ortaya çıkaracağı etkilerin önlenmesi veya en azından azaltılması adına oldukça önemli olacaktır.

Kaynakça

- ACEMOĞLU, D. (2013). *Ulusların Dşşş*. Faruk Rasim Velioğlu (ev.). 24. Baskı, Doğan Kitap: İstanbul.
- AKALIN, G. ve YAşAR, E. (2020). “Servet Bileşenlerinin Gelir Dağılımı zerindeki Etkisi”. XIV. IBANESS İktisat, İşletme ve Yönetim Bilimleri Kongreler Serisi - Plovdiv / Bulgaria, 26-27 Eylül 2020, 597-604.
- ALJAZEERA. (2021, October 12). Japan Faces Rising Inequality After Eight Years of Abenomics. Retrieved April 7, 2022, from <https://www.aljazeera.com/economy/2021/10/12/japan-faces-rising-inequality-after-eight-years-of-abenomics>
- ARPAÇI, F. (2016). “Geçmişten Gnmze Yaşlılık”, Harun Ceylan (ed.), içinde Yaşlılık Sosyolojisi. (s. 1-19). Yayın No: 1657, Beşeri Bilimler/Sosyoloji: 103, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- ASCHER, A. (2020). Kısa Rusya Tarihi. Yavuz Alogan (ev.). 1. Baskı, Say Yayınları: İstanbul.
- ATAMAN ERDNMEZ, P. (2007). “Küresel Demografik Değişim Sreci ve Finansal Sektr zerindeki Etkileri”. *Bankacılar Dergisi*, 62, 59-70.
- ATTANASIO, O.P. and HOYNES, H.W. (2000). “Differential Mortality and Wealth Accumulation”. *The Journal of Human Resources*, 35 (1), 1-29.
- AUSTRALIAN BUREAU OF STATISTICS. (2013). Household Income and Income Distribution, Australia, 2011-12. Retrieved April 14, 2022, from <https://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/lookup/6523.0main+features22011-12#:~:text=While%20the%20mean%20equivalised%20disposable,as%20P50%20in%20Table%201>.
- AYATA, S. (2020). “Yoksulluk ve Eşitizlik: Genel Bakış”. S. Ayata (der.). içinde *Türkiye’de Yoksulluk ve Eşitizlik*. (s. 9-39). 1. Baskı, Sosyal Denge ve Demokrasi Araştırma Merkezi-1: Ankara.
- BAUMAN, Z. (2019). *Azınlığın Zenginliği Hepimizin ıkarına Mıdır?*. 4. Basım, Ayrıntı Yayınları: İstanbul.
- BAUMAN, Z. (2020). *Bireysellemiş Toplum*. 5. Basım, Ayrıntı Yayınları: İstanbul.
- BEŞE CANPOLAT, Ő. (2019). *Türkiye’de Nüfus*. 1. Basım, Türkiye İdari Araştırmalar Vakfı: Ankara.
- BHAT, P.N.M. (1992). “Changing Demography of Elderly in India”. A Special Issue: Alzheimer’s Disease: An Emerging Issue for the Developing Countries, *Current Science*, 63 (8), 440-448.
- BLACK, J. (2020). Kısa İtalya Tarihi. Ekin Duru (ev.). 1. Baskı, Say Yayınları: İstanbul.
- BOCUTOĞLU, E. (2015). “Servetin Yoğunlaşması, İktisadi G ve Ekonomi İlişkileri: Anglosakson Finansal Hizmetler, Kredi Derecelendirme, Libor ve Media Endstrilerindeki Oligopolc Eğilimlerin Pikettyci Aıdan Analizi”. *Ekonomik Yaklaşım*, 26 (zel Sayı), 71-118.
- BORATAV, K. (2019). *Türkiye İktisat Tarihi 1908-2015*. 24. Baskı, İmge Kitabevi: Ankara.
- BROOKS, N. and HWONG, T. (2006). *The Social Benefits and Economic Costs of Taxation: A Comparison of High and Low-Tax Countries*. CCPA: Ottawa.

- BUNDESZENTRALE FÜR POLITISCHE BILDUNG. (2020, October 14). Vermögen in west- und ostdeutschland nach alter, Soziale Situation in Deutschland, Retrieved September 15, 2022, from <https://www.bpb.de/kurz-knapp/zahlen-und-fakten/soziale-situation-in-deutschland/61778/vermoegen-in-west-und-ostdeutschland-nach-alter/>
- BUTLER-BOWDON, T. (2019). *50 Zenginlik Klasığı*. 1. Baskı, Pegasus Yayınları: İstanbul.
- CAGAN, M. (2020). Yatırım 101. Mihriban Doğan (çev.). 6. Baskı, Say Yayınları: İstanbul.
- CANADIAN INSTITUTE FOR HEALTH INFORMATION (CIHI). (2021). *National Health Expenditure Trends, 2021 - Snapshot*. Retrieved December 7, 2021, from <https://www.cihi.ca/en/national-health-expenditure-trends-2021-snapshot>
- CANBEY ÖZGÜLER, V. (2014). Gelir, Servet ve Yoksulluk. 1. Baskı, Cinius Yayınları: İstanbul.
- CARRASCOSA, L.L. (2015). “Ageing Population and Family Support in Spain”. *Journal of Comparative Family Studies*, 46 (4), 499-516.
- CEYLAN, H. (2015a). *Yaşlılık ve Refah Devleti*. 1. Baskı, Açılım Kitap: İstanbul.
- CEYLAN, H. (2015b). Yaşlılık ve Refah Devleti Bakım Hizmeti Alan Yaşlılar Üzerine Nicel Bir Araştırma: İsveç Örneği, Açılım Kitap: 97, Sosyoloji: 43, Sosyal Hizmetler: 5, Aralık, İstanbul: Açılım Kitap.
- CHHOR, K. (2019, January 1). Yellow Vests: are France’s Working Poor Being Left Behind?. France 24, Retrieved April 13, 2022, from <https://www.france24.com/en/20190129-yellow-vests-france-working-poor-left-behind-economic-uncertainty-income-inequality>
- CLEMENTS, J. (2020). *Japonya Nasıl Japonya Oldu?*. Cansen Mavituna (çev.). 1. Baskı, Metropolis Yayıncılık: İstanbul.
- CLIFF, T. (2018). *Rusya’da Devlet Kapitalizmi*. Roni Margulies ve Tarık Kaya (çev.). 1. Baskı, Z Yayıncılık: İstanbul.
- DEUTSCHE WELLE. (2021, 12 Ağustos). Yardım Kuruluşları: Süper Zenginlerden Özel Vergi Alınsın. Erişim: 23 Ağustos 2021, <https://www.dw.com/tr/yarım-kuruluşları-süper-zenginlerden-özel-vergi-alınsın/a-58838819>
- DOĞRU, B. (2016). “Çin’in Ekonomik Büyüme Reçetesi”. B. Doğru (ed.). içinde Çin Ekonomisi: Bir Sosyalist Piyasa Tahlili. (s. 1-20). Akademisyen Kitabevi: Ankara.
- ERCAN, H. (2020). “Büyüme Senaryoları, Yoksulluk Tahminleri ve Politika Önerileri”. S. Ayata (der.). içinde Türkiye’de Yoksulluk ve Eşitsizlik. (s. 249-256). 1. Baskı, Sosyal Denge ve Demokrasi Araştırma Merkezi-1: Ankara.
- ERLING, V.J. (2014, September 6). China Wird Schneller alt als Wohlhabend, Welt, Politik, Retrieved September 15, 2022, from https://www.welt.de/print/die_welt/politik/article131960590/China-wird-schneller-alt-als-wohlhabend.html
- EURONEWS. (2019, 18 Ocak). İskandinav Ülkeleri Yaşlanan Nüfus Sorununa Çözüm Arıyor. Erişim: 16 Mart 2022, <https://tr.euronews.com/2019/01/18/iskandinav-ulkeleri-yaslanan-nufus-sorununa-cozum-ariyor>
- EURONEWS. (2020, 20 Ocak). Dünya Servetinin %60’ı 2 bin 153 Kişinin Elinde. Erişim: 22 Ağustos 2021, <https://tr.euronews.com/2020/01/20/dunya-servetinin-yuzde-60-2-bin-153-kisinin-elinde>
- EUROPEAN COMMISSION. (2014). *Population Ageing in Europe - Facts, Implications and Policies*. Research and Innovation, Brussel.
- FRANK, R.H. ve BERNANKE, B.S. (2017). *Ekonominin Temelleri*. Sadi Uzunoğlu, Gökhan Sönmezler ve Bahadır Er (Çev. Ed.). Kısaltılmış 2. Basımdan Çeviri, Literatür Yayıncılık: İstanbul.
- FURNHAM, A. (2014). *Gerçekten Bilmeniz Gereken 50 Psikoloji Fikri*. Sumru Ağırürüyen (çev.). 7. Baskı, Domingo Yayıncılık: Ankara.
- GENÇTÜRK, Z. (2020). “Yaşlanan Toplumun Sorunları Üzerine Bir Değerlendirme”. D. Say Şahin (ed.). içinde *Yaşlılık Sosyolojisi*. (s. 75-90). Ekin Yayınevi: Bursa.
- GRANT, R., COWARD, F., CUSSANS, T., LEVY, J., PARKER, P., REGAN, S. ve WILKINSON, P (Eds.). (2019). *Tarih Kitabı*. Tufan Gökbeçin (çev.). 2. Basım, Alfa Yayınları: İstanbul.
- GÜNAYDIN, D. (2019). “Yaşlanma ve İş Gücü”. V. Kalıncara (ed.). içinde *Yaşlılık Yeni Yüzyılın Gerçeği*. (s. 1-33). Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.

- GÜNDOĞAN, N. (2001). “İşgücünün Yaşlanması ve İşgücü Piyasalarına Etkileri”. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 56 (04), 95-108.
- GÜRSOY ÇUHADAR, S. ve LORDOĞLU, K. (2016). “Demografik Dönüşüm Sürecinde Türkiye’de Yaşlanma ve Sorunlar”. *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 54. 63-80.
- HÖPFLINGER, F. (2009). Konzeptuelle Grundsätze und essentielle Elemente einer modernen Altersforschung. Retrieved September 13, 2022, from <http://www.hoepflinger.com/fhtop/fhalter11.html>
- HYMAN, D.N. (1990). *Public Finance*. 3rd Edition, Dryden Press: The USA.
- IGLESIAS, M.O. (2019, July 26). Inequality in Spain: Let’s Focus on the Poor. The Elcano Royal Institute, Retrieved April 6, 2022, from <https://www.realinstitutoelcano.org/en/inequality-in-spain-lets-focus-on-the-poor/>
- JENKINS, C. (2021). *Kısa Fransa Tarihi*. Yavuz Alogan (çev.). 1. Baskı, Say Yayınları: İstanbul.
- JERZY, N. (2020, September 8). Top 10 der Reichsten Japaner, Capital, Karriere, Retrieved September 15, 2022, from <https://www.capital.de/karriere/top-10-der-reichsten-japaner>
- KANTCHEV, G. (2021, December 22). Aging Germany is Running Out of Workers, Putting Europe’s Largest Economy at Risk. The Wall Street Journal, Retrieved April 6, 2022, from <https://www.wsj.com/amp/articles/aging-germany-is-running-out-of-workers-putting-europes-largest-economy-at-risk-11640180607>
- KEISTER, L.A. and MOLLER, S. (2000). “Wealth Inequality in the United States”. *Annual Review of Sociology*, 26, 63-81.
- KISSINGER, H. (2020). *Çin, Dünden Bugüne Yeni Çin*. Nalan Işık Çeper (çev.). 3. Baskı, Kaknüs Yayınları: İstanbul.
- KORKUT, G. (2021). “Yaşlı Yoksulluğu”. G. Korkut (ed.). içinde *Sağlık, Sosyal ve Ekonomik Yönleriyle Yaşlılık*. (s. 131-152). Ekin Yayınevi: Bursa.
- KÖKALAN ÇIMRIN, F. (2019). “Nüfus Yaşlanması: Kamu ve Sosyal Politikalar Üzerindeki Etkisi”. V. Kalınkara (ed.). içinde *Yaşlılık Yeni Yüzyılın Gerçeği*. (s. 197-215). Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.
- KRAUSE, P. & SCHÄFER, A. (2005). Verteilung von Vermögen und Einkommen in Deutschland: Große Unterschiede nach Geschlecht und Alter, Wochenbericht des DIW Berlin Nr. 11, 72. Jahrgang/ 16 März, 2.Bericht, 199-207.
- KROEBER, A.R. (2017). *Çin Ekonomisi: Herkesin Bilmesi Gerekenler*. Mehmet Mazı (çev.). 1. Baskı, Buzdağı Yayınevi: Ankara.
- LEE, R. (2003). “The Demographic Transition: Three Centuries of Fundamental Change”. *Journal of Economic Perspectives*, 17 (4), 167-190.
- LEJEUNE, C. and ROMEU GORDO, L. (2017). “Vermögen und Erbschaften: Sicherung des Lebensstandards und Ungleichheit im Alter”. K. Mahne et al. (eds.). in: *Altern im Wandel: Zwei Jahrzehnte Deutscher Alterssurvey (DEAS)*. (pp. 111-124). Springer.
- LINDENBERGER, U. (2008). “Was ist kognitives Altern? Begriffsbestimmung und Forschungstrends”. U.M. Staudinger and H. Häfingler (eds.). in: *Was is Alter(n)?*. (pp. 69-82). Berlin: Springer Verlag.
- LINLIN, Z., XIUTING, L. and JICHANG, D. (2016). “The Impact of Aging on Urban Housing Demand Based on CGE”. *Filomat*, 30 (15), 4151-4171.
- MANGA, M. ve CENGİZ, O. (2020). *Yeni Küresel Düzendeki Büyüme, Eğsizlik ve Kapsayıcılık İlişkisi*. 1. Baskı, Hiper yayın: İstanbul.
- MARTIN, M., ROGERS, C., DABELKO-SCHOENY, H., ANDERSON, K., SWEENEY, G. and CHOI, Y. (2014). *Meeting the Challenges of an Aging Population with Success*. Kirwan Institute Franklin County Senior Study, Ohio.
- MCCANN, H., CARROLL, G., DUGUID, B., GEHRED, K., KIRILLOVA, L., KRAMER, A., HOLMES, M.S., WEBER, S. ve MANGAN, L. (2020). *Feminizm Kitabı*. Ahmet Fethi Yıldırım (çev.). 1. Basım, Alfa Yayınları: İstanbul.
- MILANOVIC, B. (2018). *Küresel Eğsizlik: Küreselleşme Çağı İçin Yeni Bir Yaklaşım*. Meneviş Uzbay ve Mustafa Pirilic (çev.). Efil Yayınevi: Ankara.

- MINISTRY OF HOUSING, COMMUNITIES AND LOCAL GOVERNMENT (MHCLG). (2020). *English Housing Survey*. Headline Report, 2019-20, London.
- MOTEL-KLINGEBIEL, A., WURM, S. & TESCHRÖMER, C. (Eds.). (2010). *Altern im Wandel. Befunde des Deutschen Alterssurveys (DEAS)*. Stuttgart: Kohlhammer.
- NDTV. (2021, December 7). India Among Top Nations In Inequality, 1% Hold 22% Income: Report. Retrieved April 11, 2022, from <https://www.ndtv.com/india-news/india-among-top-nations-in-inequality-1-holds-22-income-report-2641518>
- OFFICE FOR NATIONAL STATISTICS (ONS). (2022). Household Total Wealth in Great Britain: April 2018 to March 2020. Census 2021.
- ONG, R. (2017). “Housing Futures in Australia: An Intergenerational Perspective”. Committee for Economic Development of Australia. In: *Housing Australia*. (pp. 79-94). Melbourne: Australia.
- ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT (OECD). (2014). Working Better with Age Norway - Assessment and Recommendations. Retrieved March 29, 2022, from https://www.oecd.org/els/emp/NORWAY_Assessment%20and%20recommendations%20WEBPAGE.pdf
- ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT (OECD). (2015). OECD Income Inequality Data Update: Sweden. Retrieved April 9, 2022, from <https://www.oecd.org/sweden/OECD-Income-Inequality-Sweden.pdf>
- OXFAM INTERNATIONAL. (2021). Eşitsizlik Virüsü. Erişim: 23 Ağustos 2021, <https://www.kedv.org.tr/public/uploads/files/raporlar/2021/Oxfam%202021%20Eşitsizlik%20Virüsü%20Raporu.pdf>
- OXFAM. (2014). After Equality: Inequality Trends and Policy Responses in Contemporary Russia. OXFAM Discussion Paper, May.
- ÖNİŞ, Z. ve ÖZÇELİK, E. (2019). “Küreselleşme, Servet Eşitsizliği ve Demokrasi Üçgeni Üzerine”. *Çalışma ve Toplum: Ekonomi ve Hukuk Dergisi*, 60, 259-278.
- ÖZKURT, V. (2020). “Yaşlanma ve Yaşlılık Bağlamında Sosyal Adalet(sizlik)”. D. Say Şahin (ed.). içinde *Yaşlılık Sosyolojisi*. (s. 223-246). Ekin Yayınevi: Bursa.
- PARASIZ, İ. (2007). *Modern Ansiklopedik Ekonomi Sözlüğü*. 2. Baskı. Ezgi Kitabevi: Bursa.
- PASTORELLI, E. and STOCCHIERO, A. (2019). Inequalities in Italy. SDG Watch Europe. Retrieved April 12, 2022, from <https://www.sdgwatcheurope.org/wp-content/uploads/2019/06/8.1.a-factsheets-IT.pdf>
- PIKETTY, T. (2014). *21. Yüzyılda Kapital*, Hande Koçak (çev.). 1. Basım, İş Bankası Kültür Yayınları: İstanbul.
- POWELL, J. L. (2014). “Küresel Yaşlanma: Eğilimler, Sorunlar ve Karşılaştırma”. Suzan Yazıcı (çev.). N. Korkmaz ve S. Yazıcı (der.). içinde *Küreselleşme ve Yaşlılık Eleştirel Gerontolojiye Giriş*. (s. 135-166). Ütopya Yayınevi: Ankara.
- RAGAN, C. (2010). “Two Policy Challenges Driven by Population Aging”. *Options Politiques*, October, 72-79.
- REICH, R.B. (2016). *Saving Capitalism*. Vintage Books: United States of America.
- RICHARDSON, D. and DENNISS, R. (2014). *Income & Wealth Inequality in Australia*. Policy Brief, No. 64, The Australia Institute.
- RUSSELL, B. (2017). *Eğitim ve Toplum Düzeni*. Şebnem Duran (çev.). Birinci Basım, BGST Yayınları: İstanbul.
- RUSSELL, M. (2018). Socioeconomic Inequality in Russia. European Parliament, European Parliamentary Research Service, European Union.
- SALMAN, M. (2019). “Yaşlılara Yönelik Alternatif Yaşam Biçimleri: Konut ve Çevresi Kapsamında Bir Değerlendirme ve Model Önerileri”. V. Kalınkara (ed.). içinde *Yaşlılık Yeni Yüzyılın Gerçeği*. (s. 141-156). Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.
- SALMON, A. (2020). *Kore Nasıl Kore Oldu?*. Cansen Mavituna (çev.). 1. Baskı, Metropolis Yayıncılık: İstanbul.
- SAMUELSON, P. (1973). *İktisat*. Demir Demirgil (çev.). Menteş Kitabevi: İstanbul.
- SARLO, C.A. (2017). *Understanding Wealth Inequality in Canada*. Fraser Institute.

- SIGURÐSSON, E. Ö. (2017). Impacts of Population Aging in Modern Japan and Possible Solutions for the Future. *Sigillum Universitatis Islandiae*.
- SPILERMAN, S. (2000). “Wealth and Stratification Processes”. *Annual Review of Sociology*, 26, 497-524.
- STRIZHITSKAYA, O. (2016). “Aging in Russia”. *Gerontologist*, 56 (5), 795-799.
- SWISS RE. (2018). Who Pays for Ageing?. Zurich, Retrieved January 3, 2021, from https://www.swissre.com/dam/jcr:015c5fa7-0cd2-4c5c-a0f7-69c0e112c5e8/Expertise%20_Publication_The_health_protection_gap_in_Asia_short_version.pdf
- ŞENTÜRK, Ü. (2020). *Yaşlılık Sosyolojisi Yaşlılığın Toplumsal Yörüngeleri*. 2. Basım, Dora Yayınevi: Bursa.
- T.C. AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI (2014). *Türkiye Aile Yapısı Araştırması: Tespitler ve Öneriler*. Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- TANSEL, A. (2012). 2050’ye Doğru Nüfusbilim ve Yönetim: İşgücü Piyasasına Bakış. Yayın No: TÜSİAD-T/2012-11/536, TÜSİAD - UNFPA.
- THE ECONOMIST. (2009). A Slow-Burning Fuse. A Special Report on Ageing Populations. June 27 2009.
- THE WORLD BANK. (2022). Benefit Incidence of Social Insurance Programs to Poorest Quntile (% of Total Social Insurance Benefits). World Development Indicators, Retrieved March 14, 2022, from <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>
- TUFAN, İ. (2002). “Yaşlanan Kadınıımız Bağımsızlığına Nasıl Kavuşur?”. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 13 (2), 11-37.
- TUFAN, İ. (2016). *Antik Çağ’dan Günümüze Yaşlılık ve Yaşlanma*. Geliştirilmiş 2. Basım. Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.
- TÜRK DİL KURUMU (TDK). (2020). *Yaşlanma, Yaşlı, Yaşlılık ve Servet Sözcükleri*. Erişim Adresi (10 Kasım 2020): <https://sozluk.gov.tr/>
- TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (TÜİK). (2019). İstatistiklerle Yaşlılar. Erişim: 27 Aralık 2020, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Yaslılar-2019-33712>
- UNDATA. (2020). Life Expectancy at Birth for Both Sexes Combined (Years). Retrieved December 28, 2020, from <http://data.un.org/Data.aspx?q=life+expectancy&d=PopDiv&f=variableID%3a68>
- UNITED NATIONS POPULATION FUND. (2012). *Ageing in the Twenty-First Century: A Celebration and A Challenge*. Executive Summary, New York.
- UNITED NATIONS. (2007). *World Economic and Social Survey 2007 - Developing in an Ageing World*. Department of Economic and Social Affairs. New York.
- ÜNSAL, E.M. (2017). *Makro İktisat*. Genişletilmiş 11. Baskı, Murat Yayınları: Ankara.
- VANDENBROUCKE, G. and ZHU, H. (2017). Aging and Wealth Inequality. No. 2, Economic Synopses. Economic Research Federal Reserve Bank of St. Louis.
- VON KONDRATOWITZ, H.J. (1999). “Alter und Altern”. in: *Handbuch Soziale Probleme*. G. Albrecht, A. Groenemeyer, F.W. Stallberg (eds.). (pp. 236-254) Westdeutscher Verlag.
- WAHL, A. (2015). *Refah Devletinin Yükselişi ve Çöküşü*. Haldun Ünal ve Baran Öztürk (çev.). 1. Baskı, H2O Kitap: İstanbul.
- WANG, C., WAN, G., LUO, Z. and ZHANG, X. (2017). Aging and Inequality: The Perspective of Labor Income Share. ADBI Working Paper No. 764. Tokyo: Asian Development Bank Institute.
- WELTGESUNDHEITSORGANISATION (2002). Aktiv Altern- Rahmenbedingungen und Vorschläge für politisches Handeln, WHO/NMH/NPH/02.8, Bundesministerium für soziale Sicherheit, Generationen und Konsumentenschutz, Kompetenzzentrum für Senioren- und Bevölkerungspolitik 1010 Wien, Franz Josefs-Kai 51, Austria April 2002.
- WHITING, K. (2021, September 29). Want to Live a Long, Healthy Life? 6 Secrets from Japan’s Oldest People. World Economic Forum, Retrieved April 7, 2022, from <https://www.weforum.org/agenda/2021/09/japan-okinawa-secret-to-longevity-good-health/>
- WISE, R. (2018). “Yaşlanmanın Psikolojisi”. A. Duben (der.). içinde *Yaşlanma ve Yaşlılık Disiplinlerarası Bakış Açıları*. (s. 47-66). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul.

- WONG, F. (Ed). (2018). *Vücut Nasıl Çalışır?*. Ahmet Fethi Yıldırım (çev.). 1. Basım, Alfa Yayınları: İstanbul.
- WORLD HEALTH ORGANISATION. (2002). *Active Ageing A Policy Framework*. WHO/NMH/NPH/02.8, Geneva.
- WORLD INEQUALITY DATABASE. (2022). Inequality Transparency Index. Retrieved April 6, 2022, from <https://wid.world/transparency/#:~:text=The%20Inequality%20Transparency%20Index%20is,inequality%20in%20a%20given%20country>.
- YAŞAR, E. ve YAŞAR, M. (2017). “Küresel Servet Eşitsizliği ve Çokuluslu Bir Sınıflama”. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 9 (4), 259-282.
- YAŞAR, E. ve YAŞAR, M. (2018). “Global Wealth and Aging Population”. R. Yılmaz, G. Löschnigg (eds.). in: *Studies on Balkan and Near Eastern Social Sciences Volume 2*. (pp. 47-57). Peter Lang: Berlin.
- YON-SE, K. (2020, August 2). (New Focus) Korea has 2nd-highest Income Gap in OECD. The Korea Herald, Retrieved April 10, 2022, from <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20200802000122>
- YURIKO, K. (2015, March 2). Why Inequality is Different in Japan. World Economic Forum, Retrieved April 7, 2022, from <https://www.weforum.org/agenda/2015/03/why-inequality-is-different-in-japan/>
- ZHANG, J. (2020). *The Growing Concern of Elderly Poverty in France*. The Borgen Project, Retrieved April 13, 2022, from <https://borgenproject.org/elderly-poverty-in-france/>